

ROLANDO 2:15 – 2:45

50 urte ETAre
lehen sarraskitik

CENTRO
MEMORIAL
DE LAS VÍCTIMAS
DEL TERRORISMO
TERRORISMOAREN
BIKTIMEN
OROIMENERAKO
ZENTROA

◀ Azaleko argazkia:

*Andazainak eta suhiltzaileak zaurituak
ateratzen Rolando kafetegitik*

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Eskualde
Artxiboa. Martin Santos Yubero funtsa.

ROLANDO 2:15 – 2:45

50 urte ETaren lehen sarraskitik

2024ko uztailaren 4tik irailaren 22ra

**Terrorismoaren Biktimen Oroimenerako
Zentroa**
Vitoria-Gasteiz

Antolakuntza
Terrorismoaren Biktimen Oroimenerako
Zentroa

Komisariotza
Gaizka Fernández Soldevilla
Ana Escauriaza Escudero

Aurkibidea

1	Sarrera	4
2	Berunezko urteak	6
3	Espirala	8
4	Magnizidioa	12
5	Eva Forest-en sarea	14
6	ETA 1974an	16
7	Lehen komandoa	18
8	Mendekua	21
9	Bigarren komandoa	22
10	Puerta del Sol	27
11	1974ko irailak 13	30
12	Behazunezko eztei-bidaia	37
13	Sutegien artean	39
14	Bizitzaren lorean	44
15	Bereizi gabeko atentatu bat	47
16	Segurtasuneko Zuzendaritza Nagusia (SZN)	49
17	Krimenaren agertokia	54
18	Heroiak	56
19	Hiltzea eta gezurra esatea	58
20	285/1974 sumarioa	60
21	(Des)memoria	62
22	Kredituak	64

1 Rolando 2:15-2:45

50 urte ETAre lehen sarraskitik

Andazainak eta suhiltzaileak zaurituak ateratzen Rolando kafetegitik.

Iturria: VOLKHART MÜLLER/EFE/
lafototeca.com

1974ko irailaren 13an, ostirala, 14:30ean, metrailaz indartutako bonba indartsu bateg eztanda egin zuen Correo kaleko Rolando kafetegiko jangela-aretoan, Puerta del Solen (Madril) ondoan. Egun horretan 11 pertsona hil eta 70 baino gehiago zauritu ziren. Ondorio fisikoen ondorioz, Gerardo García Pérez 1974ko irailaren 29an hil zen, eta Félix Ayuso Pinel inspektorea, zerrendako polizia bakarra, 1977ko urtarrilaren 11n. Horrela, Rolandoko sarraskiaren azken balantzea 13 hildakokoa izan zen.

ETAre historia luzeko lehenengo atentatu bereizi gabea izan zen. Hala ere, beste askotan egin zuen bezala, taldeak hil eta gezurra esan zuen. Krimena aldarrikatu beharrean, ultraeskuinari eta erregimen frankistari egotzi zien errua. 2018ra arte ez zuen bere erantzukizuna aitortu.

Suhiltzaileek eta andazainak gorputz bat ateratzen Rolando kafetegitik.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Eskualde Artxiboa. Martín Santos Yubero funtsa.

Hondakinak kentzeko lanak atentatuaren ondoren.

Iturria: VOLKHART MÜLLER/EFE/lafototeca.com.

2 Berunezko urteak

Hirurogeiko hamarkadaren amaieran nazioarteko terrorismo-bolada berri bat sortu zen. Talde gehienak muturreko ezkerrari edo muturreko nazionalismoari atxikitzen zitzaizkion, baina ultraeskuindarrak ere izan ziren. Demokrazia parlamentarioaren aurkako jarrikeria partekatzen zuten guztiek.

1974an, Mendebaldeko Europa indarkeria politiko mota horren gune bihurtu zen. Global Terrorism Database-ren arabera, urte hartako atentatuaren % 54 Kontinente Zaharrean gertatu ziren. Terroristek mundu osoan egindako 517 hilketetatik 400en agertokia ere izan zen: hilketa guztien % 77,3.

Atentatu neofaxista 1486 Italicus tren espresean 1974ko abuztuaren 4an.

Iturria: <https://www.archiviola stampa.it/>

Behin-behineko IRAren atentatua Mulberry Bush pubean (Birmingham) 1974ko azaroaren 21ean.

Iturria: Library of Birmingham.

Carlos Txakalaren atentatua Saint-Germain bulebarrean (Paris), 1974ko irailaren.

Iturria: <https://www.sudouest.fr/>

Beren krimenak aitzakia desberdinekin justifikatu nahi bazituzten ere, eta izaera desberdineko sistema politikoetan jarduten bazuten ere (frankista bezalako diktadurak nahiz britainiarra eta italiarra bezalako demokrazia finkatuak), terroristek familia-kutsu nahasezina zuten. Besteak beste, taktika berberak erabili zituzten. Hala, sarritan lehergailuak erabili zituzten, eta bereizi gabeko atentatuak eragin zituzten. Hauek dira 1974ko hilgarrienetako batzuk:

Data	Lekua	Herrialdea	Erakunde arduraduna	Ideologia	Metodoa	Hil-dakoak	Zaurituak
Otsailak 4	Mendebaldeko Yorkshire	Erresuma Batua	Behin-behineko IRA	Nazionalista erradikala	Bonba	12	14
Maiatzak 2	Belfast	Erresuma Batua	Ulster Volunteer Force	Nazionalista erradikala	Bonba	6	18
Maiatzak 15	Ma'alot	Israel	Palestina Askatzeko Fronte Demokratikoa	Nazionalista erradikala	Granadak eta su-armak	31	70
Maiatzak 17	Dublin eta Monaghan	Irlanda	Ulster Volunteer Force	Nazionalista erradikala	Bonba-autoak	33	258
Maiatzak 28	Brescia	Italia	Ordine Nero	Neofaxista	Bonba	8	102
Uztailak 17	Londres	Erresuma Batua	Erresuma Batua	Nazionalista erradikala	Bonba	1	42
Abuztuak 4	San Benedetto Val di Sambro	Italia	Ordine Nero	Neofaxista	Bonba	12	44
Abuztuak 30	Tokio	Japonia	Asia Ekialdeko Japoniaren aurkako Fronte Armatua	Ezker muturra	Bonba	8	380
Irailak 8	Mediterraneo itsasoa	Grezia	Abu Nidal erakundea	Nazionalista erradikala	Bonba	88	0
Irailak 13	Madril	Espainia	ETA	Nazionalista erradikala	Bonba	13	71
Irailak 15	Paris	Frantzia	Ilich Ramírez Sánchez (<i>Carlos Txakala</i>)	Ezker muturra	Granada	2	34
Urriak 5	Guildford	Erresuma Batua	Behin-behineko IRA	Nazionalista erradikala	Bonbak	5	75
Azaroak 7	Woolwich	Erresuma Batua	Behin-behineko IRA	Nazionalista erradikala	Bonba	2	31
Azaroak 21	Birmingham	Erresuma Batua	Behin-behineko IRA	Nazionalista erradikala	Bonbak	21	183

3 Espirala

ETAren atentatuak diktadura frankistan.

Iturria: geuk egina, Gaizka Fernández Soldevillak.

ETAk 1959ko urrian egin zuen lehen atentatua, diktadura betean. Hala ere, bere antifrankismoa zirkunstantziala izan zen. Bere ikuspegitik, Franco «istripu historiko hutsa» zen. Horregatik, erakundeak, «Caudillo»a hil ondoren, jarduerarekin jarraitzeaz gain, bizkortu egin zuen: bere 853 hilketen % 95 egin zituen 1976 eta 2010 artean.

Nazionalismo erradikalarentzat, helburuak bitartekoak justifikatzen zituen. 1965ean, ETAk ekintza-erreakzio-ekintza estrategia ezarri zuen: atentatuen bidez euskal herritarren eta nafarren aurkako errepresio bereizi gabea eragitea, biztanleria horrek «gerra iraultzailearekin» bat egin zezan. Eta, hain zuzen, erregimenak aurreikusitako basakeria traketsarekin erreakzionatu zuen. Urte horretan bertan, taldea pozik agertu zen: «Franco Jeneralaren diktadura Errepublika demokratiko-burges bat baino askoz positiboagoa izaten ari da gure herriarentzat».

1968ko ekainaren 7an ETak José Antonio Pardines Trafikoko guardia zibila erail zuten. Hurrengo hildakoak Melitón Manzanas Donostiako Gizarte Ikerketako Brigadako inspektore-burua (1968ko abuztua), Fermín Monasterio taxi-gidaria (1969ko apirila), Eloy García Cambra udaltzaina (1972ko abuztua) eta José Humberto Fouz Escobero, Jorge Juan García Carneiro eta Fernando Quiroga Veina (1973ko martxoa) galiziar langile gazteak izan ziren.

José Antonio Pardines.

Iturria: Guardia Zibila.

José Antonio Pardines guardia zibilaren motozikleta, erail zuten lekuan, 1968ko ekainaren 7an.

Iturria: Guardia Zibila.

*José Antonio Pardinesen ehorzketa Malpica de Bergantiñosen (Coruña), 1968-VI .
Iturria: Bilboko Udal Artxiboa. La Gaceta del Norte funtsa. Egile ezezaguna.*

3. Espirala

ETAren propaganda-argazkia, datarik gabea (ca 1968).

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo Instrukzioko 21 zenbakiko Epaitegi Zentralaren 3/1977 sumarioa.

Lekeitioko (Bizkaia) etxebizitza batean 1972ko irailaren 5ean konfiskatutako armak, lehergaiak, matrikula-plakak eta beste objektu batzuk.

Iturria: Bilboko Udal Artxiboa. *La Gaceta del Norte* funtsa. Egile ezezaguna.

4 Magnizidioa

1973ko abenduaren 20an, 2E-C gomazko 75 kilogramoz osatutako bonba batek ez-tanda egin zuen Madrilgo Claudio Coello kalean, Gobernuako presidentearen ibilgai-lua pasatzen ari zela. Autoa 35 eta 40 metro artean igo, eta Jesusen Lagundiaren jabetzakoa zen eraikin baten barruan erori zen.

Hiru pertsona hil ziren: Luis Carrero Blanco almirantea, diktadorearen eskuineko eskua zena, José Luis Pérez Moga txoferra, eta lehenaren bizkartzaina, Juan Antonio Bueno Fernández inspektorea. Gainera, zazpi zauritu izan ziren; horien artean, bost urteko neskato bat, lesio larriak izan zituenena, eta hamar hilabeteko beste bat, zauri arinekin.

Magnizidioak propagandarako abagune handia eskaini zion ETari nazioartean. “Frankismoaren jarraipena” saihesteko operazio gogoetatu gisa aurkeztu zuen. Hura sinetsita, gizarteko sektore bat erregimenaren aurkako borrokaren lehen lekuan ikusten hasi zen banda.

Claudio Coello kalean bonbaren ez-tandak utzi zuen kratera.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo Instrukzioko 21 zenbakiko Epaitegi Zentralaren 3/1977 sumarioa.

ETAko kide batek, langilez moztarrotuta, bonba aktibatzeke erabili zuen maletatxo batean disimulatutako gailua.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo Instrukzioko 21 zenbakiko Epaitegi Zentralaren 3/1977 sumarioa.

Hala ere, gezurra zen. Alde batetik, atentatuak errepresio gehiago eragin nahi zuen. Bestalde, jatorrizko plana Carrero Blanco bahitzea izan zen. Erakundeak baztertu egin zuen, presidente izendatu zutenean, poliziaren babes handiagoa jarri baitzioten. ETari, besterik gabe, aukera aurkeztu zitzaion eta aprobetxatu egin zuen, Madrilen informazioa, baliabideak eta laguntza-sarea baitzituen.

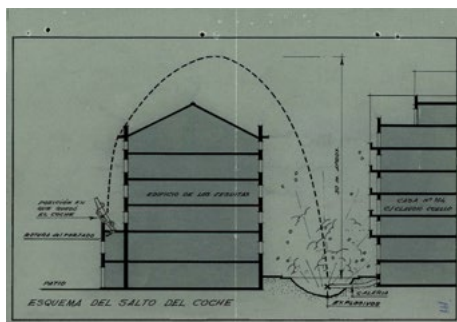
Kratera Claudio Coello kalean.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo Instrukzioko 21 zenbakiko Epaitegi Zentralaren 3/1977 sumarioa.

Carrero Blanco presidentearen ibilgailua zer egoeratan geratu zen leherketaren ondoren.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo Instrukzioko 21 zenbakiko Epaitegi Zentralaren 3/1977 sumarioa.

Atentatuaren krokisa.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo Instrukzioko 21 zenbakiko Epaitegi Zentralaren 3/1977 sumarioa.

5 Eva Forest-en sarea

1971n, José Miguel Beñarán (*Argala*) ETako kidea senar-emazte ziren Alfonso Sastre antzerkigilearekin eta Genoveva Forest aktibistarekin (Eva izenez ezagunagoa) jarri zen harremanetan Madrilén. Kubako iraultzarekin eta Vietnamgo gerrarekin liluratuta, biolentziaren erabilera defendatzen zuten diktadura frankistaren ordeztu joera komunista zuen beste bat jartzeko.

Eva Foresten polizia-argazkia.

Iturria: EFE/lafototeca.com

Virgen del Val kaleko pisuan konfiskatutako objektuak.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Forestek ikasle heldu eta gazte batzuk erakarri eta erradikalizatu zituen, eta haiekin osatu zuen Askapenerako Herri Frontea, ustez ezker muturreko erakunde berria zena. Hala ere, Madrilera joaten ziren ETako komandoei laguntzeko sare gisa baino ez zuen funtzionatu. Foresten jarraitzaileek kudeaketak, zaintzak, kontaktuak, ostatua, zuloak, konpainia eta ingurunearen ezagutza errazten zituzten; azken batean, azpiegitura. Denek ez zekiten zertan eta norentzat ari ziren.

Talde honen eta, bereziki, Eva Foresten laguntzarik gabe, ETak ezin izango zuen Carrero Blancoren 1973ko magnizidioa burutu, ezta hurrengo urtean Rolando kafetegiko sarraskia ere.

Alcorcóneko Hogar kaleko 68. zenbakiaren atariko atea. Forestek bere jarraitzailerik hurbilenetako baten emazteari agindu zion etxebizitza bere izenean erosteko, ETArek dirua erabiliz. Magnizidioaren nahiz Rolando kafetegiko sarraskiaren egile materialak ezkutatzeko balio izan zuen, benetako armategia izateaz gain.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Alcorcóneko Hogar kaleko 68. zenbakiaren zuloaren barrualdea.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

6 ETA 1974an

Urte horretan, ordura arteko bere historiako tamalgarriena, taldeak 19 pertsona hil zituen, eta horiei beste 15 hildako gehitu behar zaizkie 1975ean.

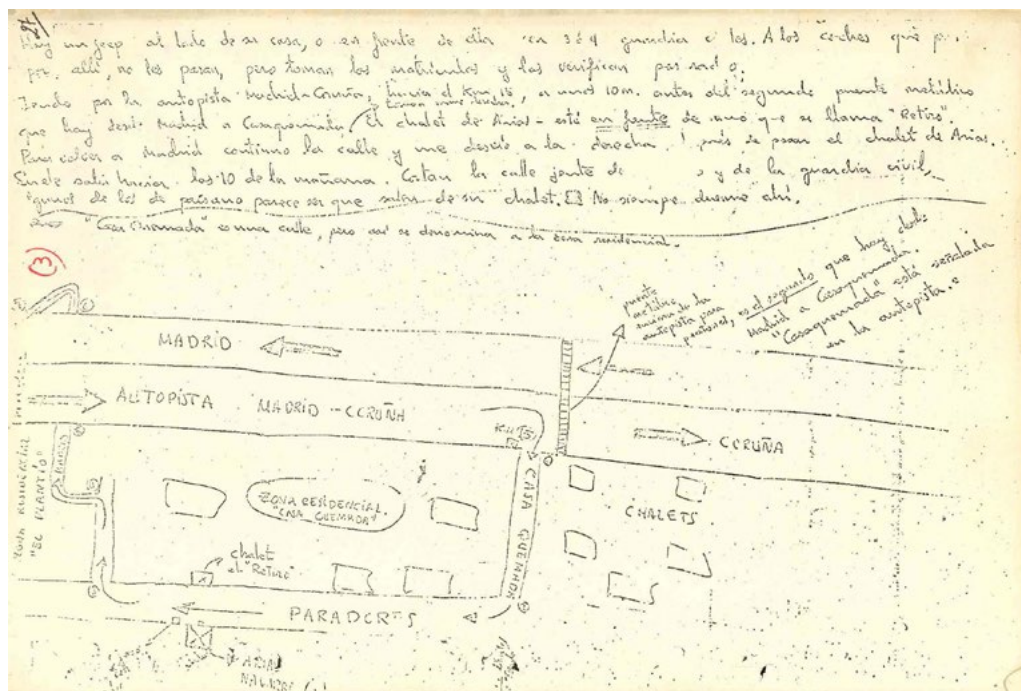
Apirilaren 3an Gregorio Posada Zurrón Guardia Zibilaren kaboa hil zuten Azpeitian. Duela gutxi ETAk eskuratutako «mariettak» erabili zituzten lehen atentatua izan zen. Ekainaren 2tik 3rako goizaldean, Ataungo errepide-kontrol batean, beste etakide batek Manuel Pérez Vázquez guardia hil zuen.

Uda hartan, antolakuntzak bi operazio prestatu zituen. Lehenik eta behin, Luis Gómez-Acebo aristokrata eta enpresariaren bahiketa Zarauzko hondartzan, non uda igarotzen ari baitzen. Etakideetako bat ebasketagatik atxilotu zuten, eta bere ki-deek alokatutako yatea gaizki lotu, eta mareak eraman zuen. Egun batzuk geroago, beste itsasontzi bat hartu zuten, baina Guardia Zibilak Orioko itsasadarrean aurkitu zituen. Tiro-truke baten ondoren, Baionara itzultzea erabaki zuten.

Beste proiektua Montecarloko (Monako) portuan Espainiako pertsona ospetsuak bahitzea zen. ETAk ontzi bat eta txalet bat erosi zituen bahituak atxikitzeko. Hala ere, komandoko kideetako batek, Jokin Azaolak, Poliziari jakinarazi zion, beldur baitzen bahiketaren erruz bahituak hilko ote ziren eta errepresioa areagotuko ote zen.

Ordainetan, bere kideetako bat ere ez atxilotzeko eskatu zuen. Eta horrela egin zen.

1978ko abenduan, benetan gertatutakoa argitara atera zenean, pistoladun batek Azaola hil zuen Getxon.

Carlos Arias Navarro presidentearen etxebizitzaren kokapenaren plano, ETak Erreterian zuen «postontzi» batean aurkitua.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

7 Lehen komandoa

1974ko uztailaren 5etik 6rako goizaldean ETAko hiru kide iritsi ziren Madrilera: José María Arruabarrena (*Tanque*), Faustino Estanislao Villanueva (*Chapu*) eta José Manuel Galarraga (*Potxolo*). Hiru eginkizun ezarri zizkieten:

- 1) Zuloak eraikitzea, bai Forest eta bere jarraitzaileen etxeetan, bai hark engainatutako pertsonen etxeetan. Armak, munizioa, propaganda, bahituak eta abar ezkutatzeko erabiliko ziren.
- 2) Alfredo Semprún ABCko kazetariaren hilketa, baina ez komandoak ez haren laguntza-sareak ez zuten hura topatzea lortu.
- 3) Rolando kafetegian atentatu bat bideragarria ote zen egiaztatzea. Forest eta etakideek jatetxean bazkaldu zuten. *Tanque*k bere agendan apuntatu zuen bezero gehien zegoen unea.

Forest sareko etxebizitza batean aurkitutako panpina.

Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Uztailaren 23an *Tanque*, *Chapu* eta *Potxolok* Madrildik alde egin zuten. Ia ordu berean, 11:00etan, Gudarostearen Ministerioan aparkatuta zegoen Seat 600 baten barruan ezkutatutako bonba batek eztanda egin zuen. Atentatua ez zen prentsara heldu, agian ez zuelako inork bere gain hartu, ez zuelako biktimarik eragin eta segurtasun akats larri bat agerian utziko zuelako. Me-traila Rolandon erabiliko zenaren antzekoa zen: azkoinak.

Abuztuaren 28an, tiro bidezko enfrentamendu bat izan zen Donostian Guardia Zibilaren eta ETako bi kideren artean. Azken bi horiek zauritu eta atxilotu egin zituzten: *Tanque* eta José Antonio Garmendia (*Tupa*). Lehenaren agendako orri batean honako hau irakur zitekeen: «Rolando 2:15-2:45». *Tanque*k adierazi zuen bere nagusi baten izengoitia zela, eta zer ordutan dei ziezaiokeen telefonoz. Inork ez zion garrantzirik eman.

ETAren komandoak eta haren laguntzaileek eraikitako zuloetako batzuk.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Tanqueren agendako oharra.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Rolando 215-215

8 Mendekua

Tanque eta *Tupa* erortzean, bertan behera geratu zen Luis Gómez-Aceboren bahiketa, eta horri printzearen eta haren familiaren aurkako Monakoko operazioaren porrota gehitu behar zaio. Porrot horiek ETak magnizidioarekin irabazitako *ospea* lausotzeaz gain, taldearen buruzagitzan fronte militarrek zuen posizio hegemonikoa arriskuan jartzen zuten. Bere indarra erakusteko, gainerako aparatuei galdetu gabe, sekzio honek errepresalia ekintza bi jarri zituen abian: bata Euskal Herrian eta bestea Madril.

Irailaren 10ean, asteartean, Guardia Zibilak fronte militarreko mandatarari bat atxilotu zuen Frantziako mugatik gertu. Eman zuen informazioaren ondorioz, taldeko kide asko atxilotu zituzten. Polizia-operazioan, Juan José Urcelay etakideak Martin Durán guardia zibilari heriotza-zauriak eragin zizkion, eta etakidea ere egun horretan bertan hil zen tiroketa batean.

Fronte militarri karta bakarra geratzen zitzaion bere mendekua gauzatzeko: Madril.

Eva Forestek bere jarraitzaileetako bati jakinarazi zion: «Ekintza oso garrantzitsu bat izango da, Carrerorena baino hobea».

Guardia Zibilak 1974ko irailaren 11n Bilbon ETari konfiskatutako dinamita, armamentua, munizioa eta beste objektu batzuk.

Iturria: Bilboko Udal Artxiboa. *La Gaceta del Norte* funtsa. Egile ezezaguna.

9 Bigarren komandoa

Bernard Oyarzabal Bidegorri eta María Lourdes Cristóbal ETaren inguruan mugitzen zen gazte frantses-euskaldun bikote bat zen. Bernard errege familia bahitu nahi zuen komandoko kide izan zen.

Fronte militarrek lehergailuak erabiltzen trebatu zituen, eta 5.000 libera, tenporizadore bat eta 2E-C gomazko 15 kilogramo dinamita eman zizkien. Gainera, 1.000 azkoin erosi zituzten burdindegia batean. Irailaren 4an trenez joan ziren Madrilera. Eva Forestek lagundu zien, bere factotumak, eta bere apartamentuetako batean kokatu zituen.

Bernard Oyarzabal Baionako katedralean gose-greban jarri ziren gazte frantsesetako bat izan zen, Frantziako Gobernuak «errefuxiatuak» (gehienak ETAko kideak) Espainiako mugatik urrun lekualdatu zituenean. Bere argazkia Tierra Vascan agertu zen, 1972ko azaroan.

Iturria: <https://urazandigital.euskaletxeak.eus/>

Bi etakideek pare bat aldiz bazkaldu zuten Rolando kafetegian, eta lokalaren krokis bat marraztu zuten. Egiaztatu ahal izan zutenek, mota guztietako bezeroak joaten ziren establezimendu hartara. Eskupeko eskuzabal bat ere utzi zioten artatu zituen zerbitzariari, Manuel Llanos Gancedori, eta «oso atsegina» iruditu zitzairen.

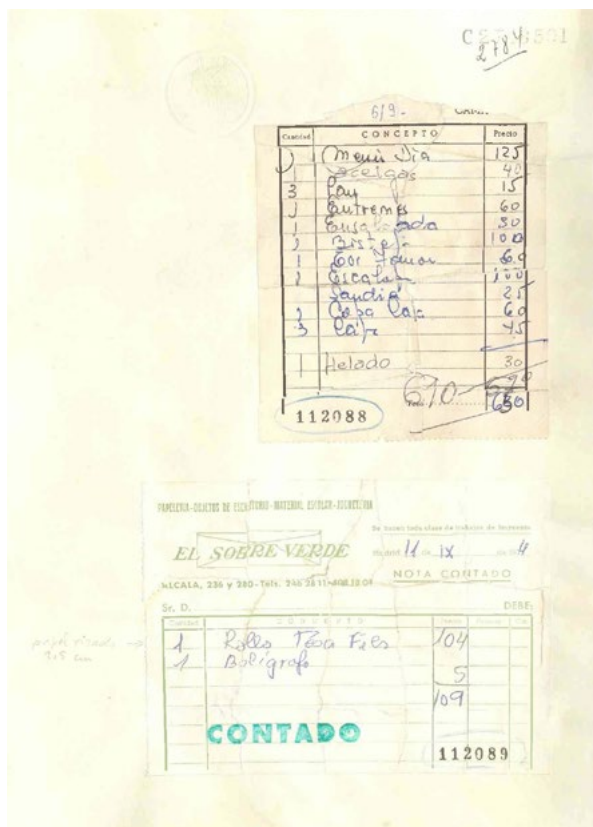
Irailaren 8an, fronte militarrek argi berdea eman zien bonba «egun eta unerik egokien» jartzeko.

Foresten laguntzarekin, falta zitzairen materiala erosi zuten, eta lehergailuaren muntaketa eta ondorengo ihesa probatu zituzten. Asteazkenean, hilak 11, bere laguntzaileari baieztatu zioten atentatua osatiralean, hilak 13, egin behar zutela. Hiriko zein puntutan jaso ahal izango zituen eta ondoren non ezkutatu ahal izango zituen jakin behar zuten. Forestek lasaitu egin zituen: dena aurreikusita zegoen.

María Lourdes Cristóbal Elhorgaren argazkiak, Frantziako Poliziak ateratakoak, datarik gabe.

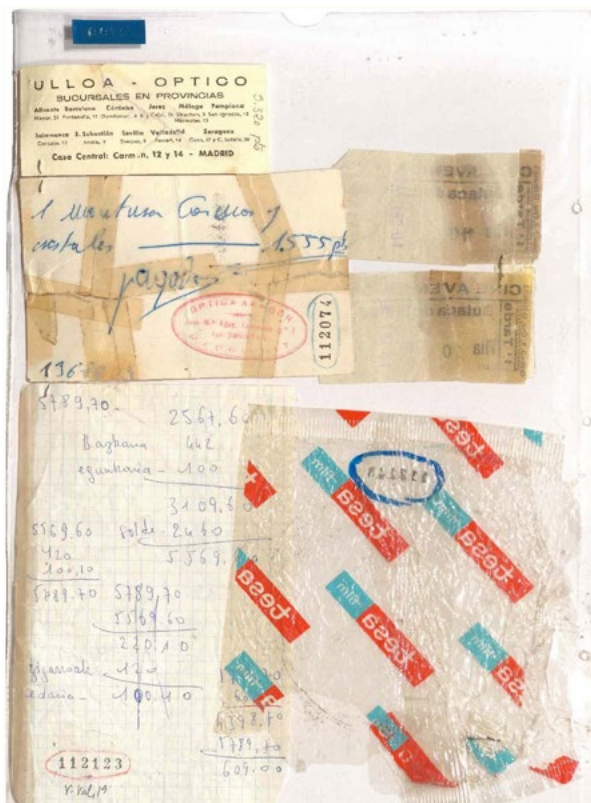
Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Bikote frantsesak Madrilen utzitako fakturak eta oharrak.

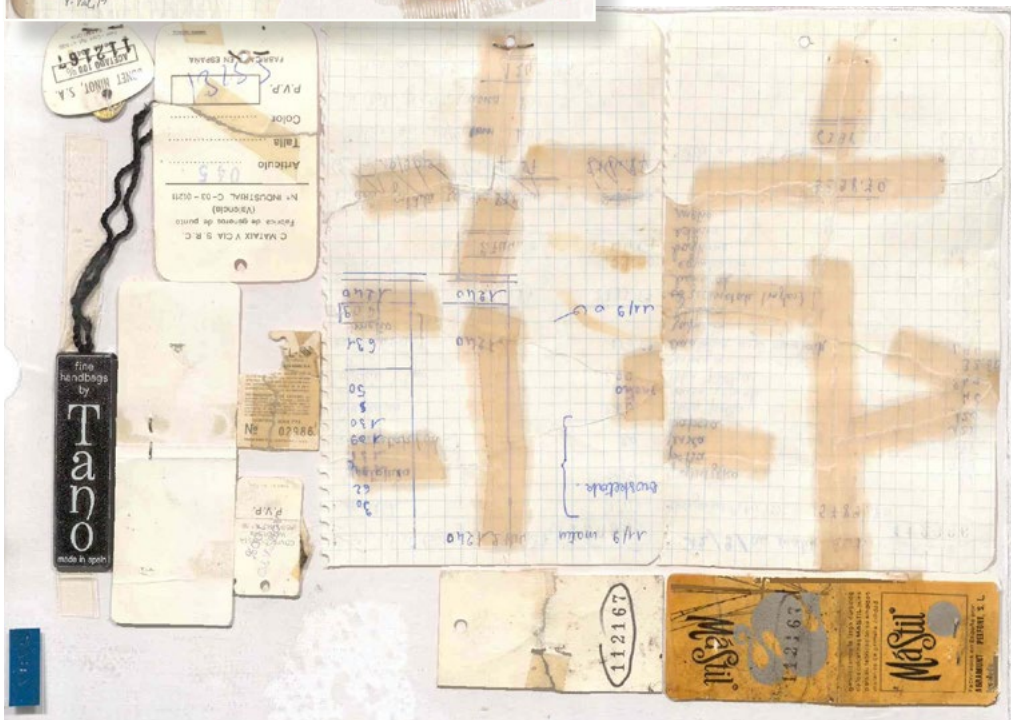
Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde
Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko
Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Bikote frantsesak Madrilen utzitako fakturak eta oharrak.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Bikote frantsesak Madrilén utzitako fakturak eta oharrak.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

10 Puerta del Sol

SZNk Madrilgo Erkidegoko Gobernuko Lehendakartzaren egungo egoitzaren eraikin bera hartzen zuen. Gobernazio Ministerioaren erakundea zen, eta Poliziaren Kidego Nagusia eta Polizia Armatua zuzentzen eta koordinatzen zituen. Bere bulegoetan izapide burokratikoak egiten zituzten funtzionarioek lan egiten zuten; Ikerketa Kriminalerako Brigadak, delitu arrunten eskumenak zegozkionak; Ikerketa Sozialerako Brigadak, frankismoaren aurkako oposizioaren eta banda terroristen atzetik zebilena; Interpolek; Madrilen izandako kasuen berri prentsari ematen zioten bozeramaileek, eta abar.

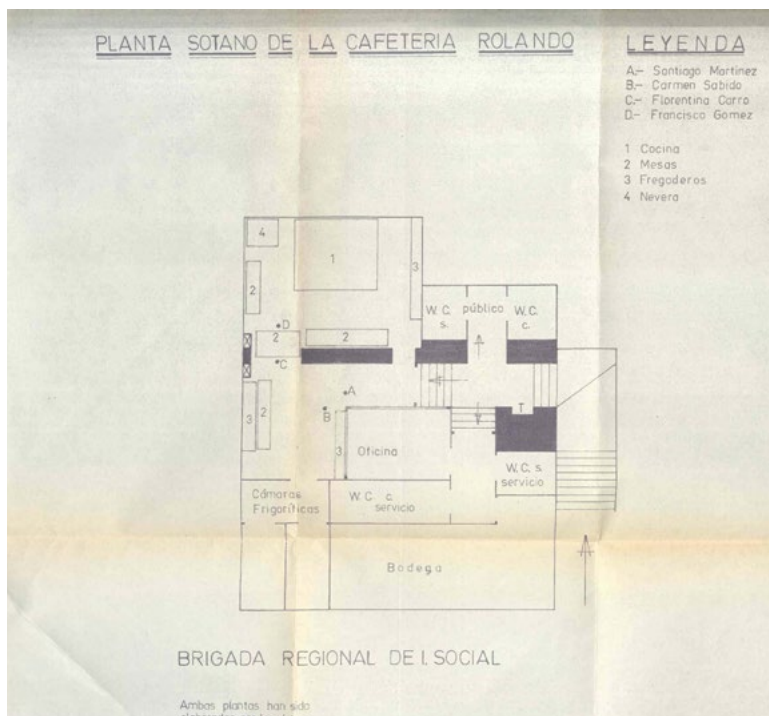
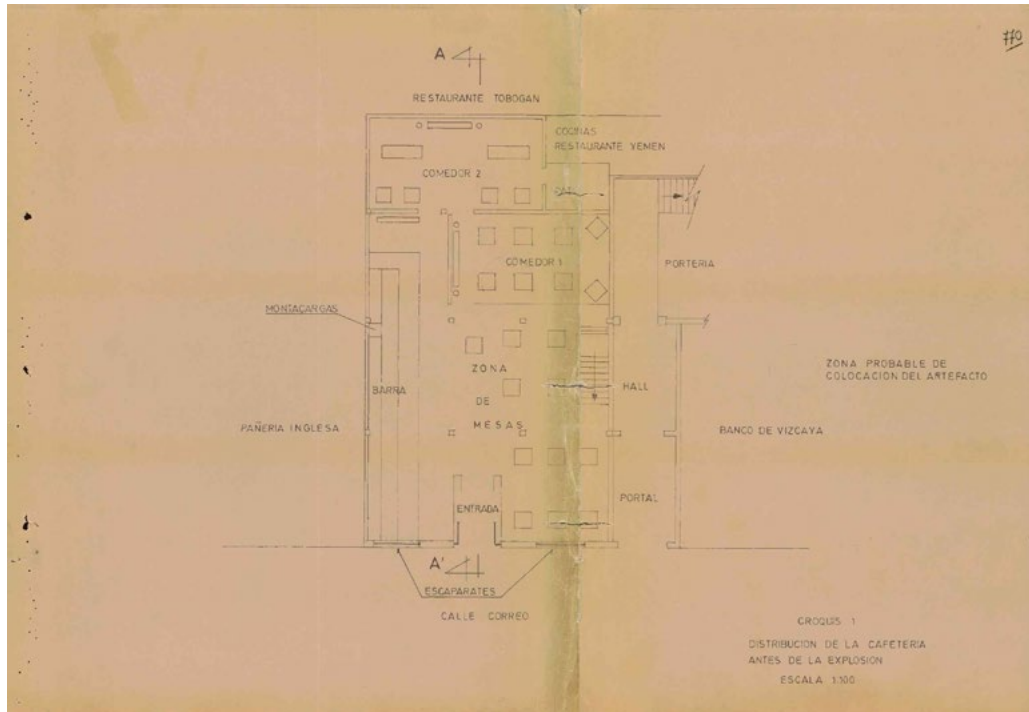
Gosaltzeko, aperitiboa hartzeko edo bazkaltzeko orduan, SZNko laguntzaileak, administrariak eta poliziak beren etxera joaten ziren (gertu bizi baziren), edo Puerta del Soleko eta inguruko ostalaritza-establezimenduetako batera.

Horietako bat Rolando kafetegij-etxeak zen, Correo kalean kokatua, Puerta del Solen ondoan, gosariak eta eguneko menua zerbitzatzen zituena. Janari onak, langileen profesionaltasunak, prezio neurritsuak eta erdiguneko kokapenak bezero ugari eta askotarikoak erakartzen zituzten: turistak, bizilagunak, bulegariak, langileak, ikasleak, bidaiariak, kazetariak, pasadizoan zebilen jendea eta era guztietako funtzionarioak.

Rolando kafetegiko pospolo-kaxa.
Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Rolando Yenes kafetegiairen eta Tobogán jatetxearen ondo-ondoan zegoen. Azken hau autozerbitzuko lokal modernoa zen, eta ordu horietan ere jende asko biltzen zuen.

Rolando kafetegiko planoak.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Terroristek erabilitako Madrilgo planoak.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

11 1974ko irailak 13

Gutxi gorabeherako ordua

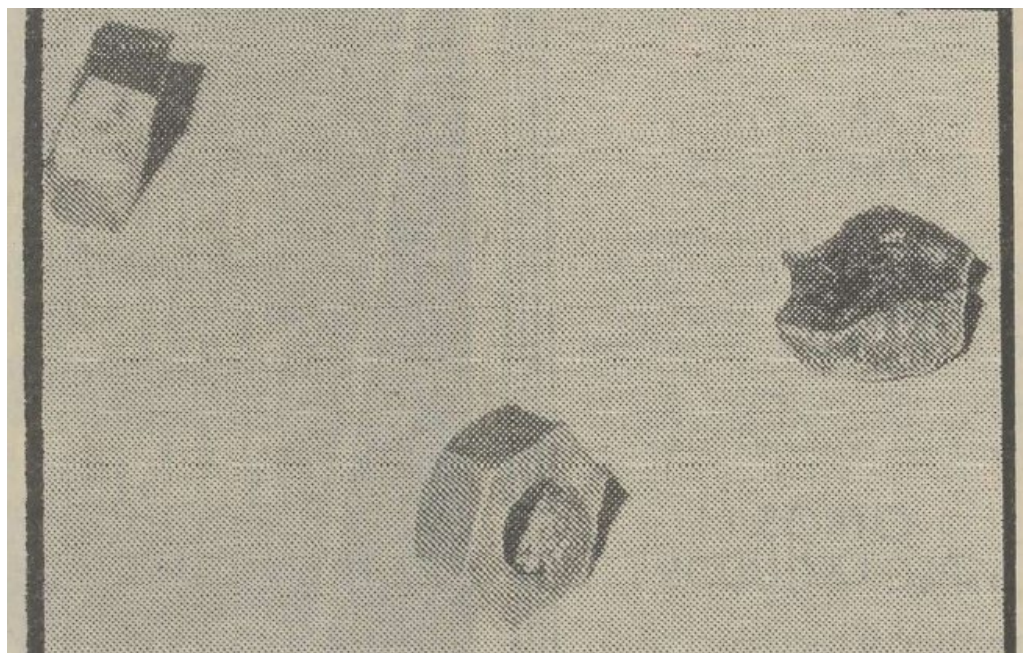
- 8:00 Forest-ek Oyarzabal eta Cristobal jaso zituen bere autoarekin, Virgen del Val kaleko 19. zenbakitik gertu.
- 8:30 Lutxana kaleko kafe batean utzi zituen, Bilboko Glorietaren ondoan.
- 10:30 Ministroen Kontseilua hasi zen El Pardo jauregian.
- 11:30 Forest-ek etakideak jaso eta Callao plazara eraman zituen. Emakumeak oi halezko poltsa astun bat zeraman, eta gizonak maleta beltz bat.
- 11:40 Erloju-bonba muntatu zuten.
- 14:00 Oyarzabal eta Cristobal Rolando kafetegiko jantokian kokatu ziren.
- 14:00 Beste mahaikide batzuk egongelara sartzen hasi ziren.

Cristobalek zorabio itxurak egin zituen. Manuel Llanos Gancedo zerbitzaria tisana baten bila joan bitartean, frantziarrak lokaletik irten ziren «airea hartzera». Mahai azpian utzi zuten lehergailua.
- 14:30 Leherketa gertatu zen.
- 14:31 Pedro Chicote Alonso agentea bizirik atera diren pertsonak erreskatatzen hasi zen Rolandon.
- 14:45 Madrilgo Instrukzioko 16 zenbakiko Epaitegia eratu zen, Correo kaleko 2. zenbakian.
- 15:30 Manuel Llanos Gancedoren gorpua Gurutze Gorriko ospitalean utzi zuten.
- 16:15 Carlos Arias Navarro Gobernuako presidentea gertaeren lekura iritsi zen.
- 17:00 Forestek etakideak jaso zituen Espainia plazan.
- 17:30 Alcorcónera eraman zituen, eta han beheko solairuko solairu batean kokatu zituen.
- 19:52 Pío Cabanillas Informazio eta Turismo ministroa prentsaren aurrean agertu zen.
- 5:00 Poliziak erreskate-lanak bertan behera utzi zituen larunbata 14ko 8:45ak arte.

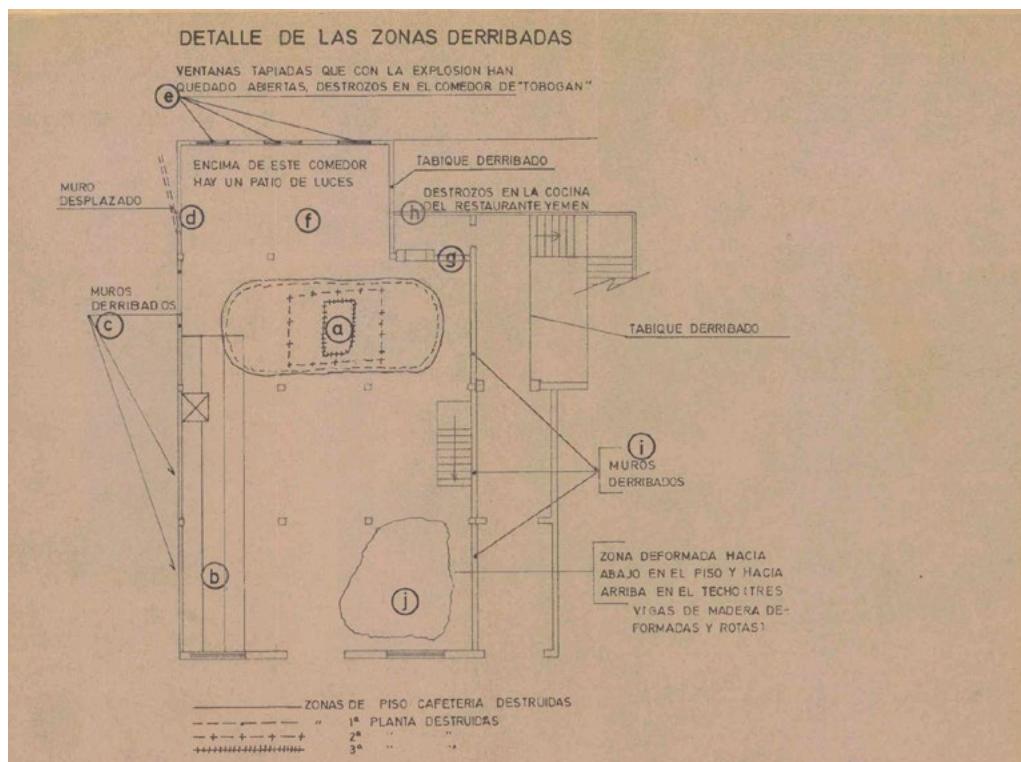
Rolandoko atentatuaren egileek gaua igaro zuten Virgen del Valeko etxebizitza.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

1974ko irailaren 13an metraila gisa erabilitako hiru azkoin hexagonalen argazkia.

Iturria: Pueblo, 1974-IX-18.

Rolando kafetegiaren planoa leherketaren ondoren, Madrilgo Artilleriako Parke eta Maestranzak egindakoa.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Gizon bat, ziurrenik Manuel Llanos Gancedo, anbulantzia batean sartzen dute Rolandoko kafetegitik erreskatatu ondoren.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Eskualde Artxiboa. Martín Santos Yubero funtsa.

Polizia Armatuko agente batzuk hondakinen artean aurkitutako hondakin batzuk biltzen.

Iturria: VOLKHART MÜLLER/EFE/lafototeca.com

Correo kalea atentatuaren ondoren .

Iturria: EFE/lafototeca.com

Correo kalea atentatuaren ondoren.

Iturria: EFE/lafototeca.com

Rolando kafetegiaren barrualdea, hondakinak kendu ondoren.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Carlos Arias Navarro presidentea atentatuaren lekura iritsi zen 1974ko irailaren 13an, 16:15ean.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Eskualde Artxiboa. Martín Santos Yubero funtsa.

12 Behazunezko eztei-bidaia

Baldomero eta María Josefin ezkondu ziren egunean, 1970eko urriaren 3an.

Iturria: Baldomero Barral Pérez.

Baldomero Barral eta María Josefin Pérez 1970eko urriaren 4an ezkondu ziren. 1972/73 denboraldian irabazi zuten kiniela bati esker, pisu bat erosi eta Coruñaako Los Ángeles gozotegia ireki zuten A Coruñan, biak hangoak baitziren. Bi seme-alaba zituzten, Ramón (hiru urte) eta Baldomero (lau hilabete), 24 eta 21 urteko senar-emazte gazteek ezkontzaren ondoren izan ez zuten eztei-bidaiaz gozatzea erabaki zutenean. María Josefinaren ama Erresuma Batutik etorri zen haurrak zaintzera, eta Mero eta Chicha (mundu guztiak horrela ezagutzen zituen) Madrilera joan ziren bidaian.

Baldomero eta María Josefinaren Kodak kameraren argazkiak, atentatuaren egunean edo aurrekoan ateratakoak. Ezkerrean, Mero ikus daiteke Buen Retiroko Urmael Handian, eta, bestean, María Josefin, Alfontso XII.aren monumentua osatzen duten zutabeen artean.

Iturria: Baldomero Barral Pérez.

Egun horietan leku tipikoak bisitatu zituzten, hala nola Retiro parkea edo Puerta del Sol. Halabeharraren ondorioz, Aranjuezera egin behar zuten txango labur bat aldatu, eta hiriaren erdigunera joan ziren. Rolando kafetegia aukeratu zuten bazkaltzeko.

Baldomeroren gorpua izan zen suhiltzaileek jaso zuten lehena. Auzitegiko Institutu Anatomikora eraman zuten zuzenean. María Josefina hilotz sartu zuten Francisco Franco Osasun Hirian. Hondakinen artean haren poltsa aurkitu zuten arte ez zituzten identifikatu.

Málagarako bidean Madrilen eztei-bidaiaz gozatzen zuten beste senar-emazte batzuk ere bazeuden, Antonio Alonso Palacín (28 urte) eta María Jesús Arcos Tirado (26 urte). Irailaren 7an ezkondu ziren San Joan elizan (Calatayud). Antonio Alhamakoa zen, Aragoikoa, eta María Jesus Contamina-koa. Herri horretan bizi ziren. Biak hil ziren.

Antonio eta María Jesus Calatayudena ezkondu ziren egunean, 1974ko irailaren 7an.

Iturria: EFE/lafototeca.com .

Antonio Alonso Palacín eta María Jesús Arcos Tiradoren NANak.

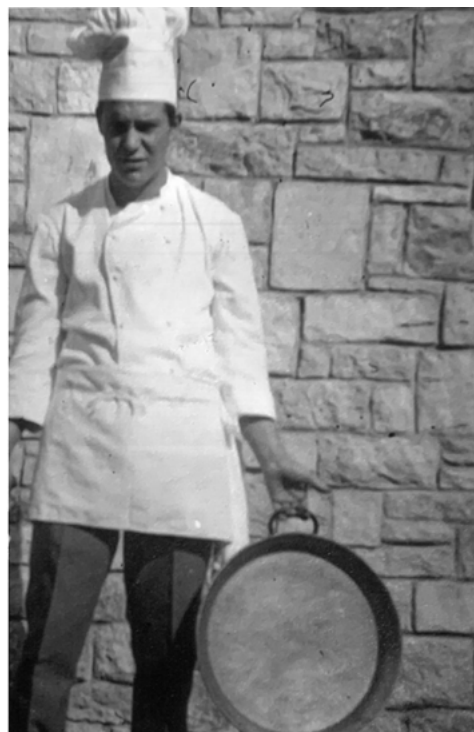
Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

13 Sutegien artean

Francisco Gómez Vaquero eta Blanca Condado Aguilar ezkundu ziren egunean, Madrilén, 1968ko abuztuaren 10ean.

Iturria: Alicia Gómez Condado.

Francisco Gómez Vaquero, Rolandon lan egin aurretik lan egin zuen jatetxe bateko uniformearekin.

Iturria: Alicia Gómez Condado.

Francisco Gómez Vaquero, Blanca Condado Aguilar emaztearekin eta Alicia alabarekin.

Iturria: Alicia Gómez Condado.

Francisco Gómez Vaquero, Paco, sukaldari lanetan zebilen Rolandon. Goizean, egunero bezala, agur esan zien Blanca Condado Aguilar emazteari eta lau urteko Alicia eta bi urteko Sara alabei.

Jatetxeko sukaldea beheko solairuan zegoen. Eztandaren unean, inguru horretan zeuden Paco eta bere laguntzailea, Santiago Martínez Gómez, 16 urtekoa; Carmen Sabido Gracia, platerak garbitzeaz arduratzen zena, 19 urtekoa; eta Florentina Carro Ramón, 35 urtekoa, kutxazain lanetan aritzen zena eta jateko jaitsi zena. Denak onik atera ziren, Paco izan ezik, hil egin baitzen.

Blanca Condado Aguilar, Francisco Gómez Vaqueroren alarguna, eta haren alabak, Alicia eta Sara, Ostalaritzako Mutualitatearen presidentearen eta zuzendariaren bisita jasotzen.

Iturria: San Pablo-CEU Unibertsitate Fundazioa. San Pablo-CEU Unibertsitateko liburutegia. Ya egunkariaren funtsak.

Manuel Llanos Gancedo zerbitzari lanetan.

Iturria: Aidé Llanos Domínguez.

Eraildako beste langile bat Manuel Llanos Gancedo zerbitzaria izan zen. Bere begikotasunagatik, lagunak egiteko gaitasunagatik eta bere lanarekiko maitasunagatik nabarmentzen zen. Villar de Vildasetik (Asturias) zetorren, 26 urte zituen eta Rolandon lan egiten zuen lokala ireki zutenetik. Terroristei janaria zerbitzatu zien, beraz, seguru asko bonbatik oso gertu zegoen. Bere gorputza azkoinen talkak gehien kaltetu zuenetako bat izan zen.

Antonio anaiaren eta Aidé Domínguezen arteko ezkontzan. Manuel ezkerreko muturrean dago. Bere ondoan anaia zaharrena dago, José, eta beste aldean bere gurasoak, Manuel eta Carmen.

Iturria: Aidé Llanos Domínguez.

Manuel Llanos Gancedo.

Iturria: Aidé Llanos Domínguez.

Emilio Candil García eta Ismael López Ollero, biak zerbitzariak, larri zauritu ziren. Antonio Carro Ramón, negozioaren ahaldun nagusia, itsu geratu zen.

Como una corriente eléctrica

MADRID, 14. (INFORMACIONES).— Dos de los heridos que permanecían ingresados en el centro de rehabilitación y traumatología de la Ciudad Sanitaria, a azar eran precisamente los dos mareros del bar. Su aspecto podría calificarse de normal, en lo que cabe. Emilio Candil García, de veintitres años, pudo responder a nuestras preguntas con gran claridad y serenidad de ánimo.

—Me encontraba en mi puesto, en la barra. Acababa de cobrarle a un cliente el café que había consumido y de repente sentí como una corriente eléctrica.

—¿En el momento e a explosión?

—No oí la explosión. Solo sé que una especie de corriente me invadió el cuerpo. Me boté como pegado a la barra. Vi caer escombros y noté que se arremolinaba la

gente, quizá corría. No sé... En pocos segundos, pero progresivamente, perdí la noción de cuanto me rodeaba. Pude llegar a la calle y una vez allí ya se me borró todo.

—¿Corría la gente, oyó truenos?

—No podría decirlo. Todo fue muy confuso. Fue como una extraña sensación que no he podido olvidar.

El señor Candil García añade que en el establecimiento, tomando consumiciones de la barra, habría unas treinta o treinta y cinco personas. Dentro, en el comedor, cree que estaba lleno, pero no puede afirmar nada al respecto, pues aquel servicio no depende de él.

—Los de la barra eran en su mayor parte inspectores de Policía. Clientes que conocemos bien, de antiguo, pues

enfrente está la Dirección General de Seguridad.

La coincidencia de las vicisitudes de don Emilio Candil y su compañero don Ismael López Ollero es casi absoluta. Está en distinta sala del centro.

—Noté un calambur. Sentí un golpe tremendo en la cara y que me quedaba como pegado a la máquina. Me costó trabajo soltarme. Salí corriendo y ya no sé decirle si hubo automoción o no en la puerta. El caso es que lo último que recuerdo es que llegaba a la calle y nada más. Perdí el conocimiento.

—¿Fue muy fuerte la explosión?

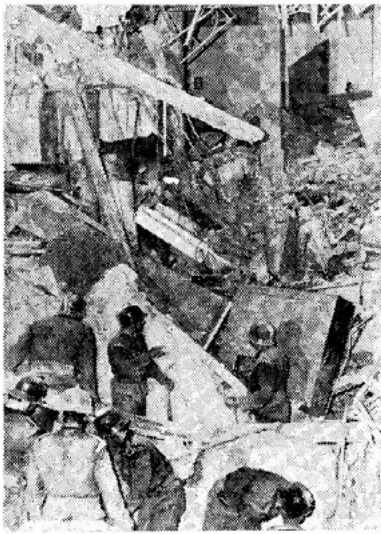
—Es que no sé si hubo o no explosión. No oí tal explosión. Nada más el golpe en la cara, y en aquel momento como si me cayera de un piso a otro.

Ismael Ollero tiene el lado izquierdo de la cara con múltiples heridas y el ojo de ese lado tumefacto. El aspecto de las lesiones impresionantes pero nos dicen los médicos que no es cosa excesivamente alarmante, aunque el pronóstico sea grave.

RESCATO A QUINCE PERSONAS

Don Pedro Chicote Alonso es policía. En el momento de la explosión se encontraba paseando por la calle de Correos, esperando la hora de entrar en su trabajo. Ahora se encuentra en la clínica Francisco Franco de la Diputación Provincial.

—No puedo decir que viera ni oyera nada en el primer momento. Sentí la explosión, eso sí. Al momento los ruidos procedentes de los restaurantes y las gentes que salían corriendo, llenas de sangre, me decidieron a entrar. Oía voces de los jefes que se encontraban en el lugar, ordenándonos el rescate. Entré dentro del bar Rolando y conseguí sacar a quince personas. Todas ellas en brazos. Rescaté a un niño pequeño, pero cuando intentaba salvar a una mujer cayó parte del suelo. No pude hacer más. Salí como pude y me obligaron a acostarme en una camilla. Creo que todo lo que tengo en el pecho es consecuencia de cargar con tanta gente.

J. R. Peláez
Los bomberos realizan trabajos de descombro en el interior del edificio para rescatar a las víctimas

Elkarrizketa Informaciones egunkarian, Emilio Candil García eta Ismael López Ollero zerbitzarien testigantzarekin.

Iturria: Espainiako

Trantsizioaren Juan Linz

artxiboa, Juan March

Fundazioaren Liburutegia,

Madril.

14 Bizitzaren lorean

María Ángeles Rey Martínezen NANA.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Miguel eta María Jesus Arandilla. Tobogánen bazkaltzeko geratu ziren, autozerbitzu-sistema, prezio merkea eta erdiguneko kokapena eta kokapen turistikoa dituen establezimendu jendetsuan. Probintziako bost gazterentzat aukera paregabea zen hiriburua bisitatzea.

Hondakinak kendu ondoren, Tobogán jatetxeko barra zer egoeratan geratu zen.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

María Ángeles Rey Martínez, 20 urteko burlatarra, Yague auzoko Lanbide Eskoletan ikasten ari zen. Madrilera joan zen beste 16 neskarekin batera, Merkataritza Eskolako enpresa-laguntzaile titulua lortzeko geratzen zitzaion ikasgai bakarraren azterketara aurkezteko.

Ostiralean, hilak 13, María Ángeles bere lau kidearekin egon zen: Sara Renedo, Yolanda Busto, Rosario San

Yolanda, Rosario eta María Jesus jatetxearen kanpoaldean geratu ziren ilara egiten. Sara eta María Angeles barrura sartu ziren, eta horrek bizitzaren eta heriotzaren arteko aldea markatu zuen.

Sarak zauriak izan zituen gorputzeko hainbat ataletan, horietako bat bereziki handia kopetan. María Ángeles bere gainera erori ziren txintxorren eta gainerako materialen kolpearen ondorioz hil zen.

Tobogánen barruko ikuspegia, non Rolandorekiko gertutasunagatik izandako kalteak ikusten diren.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Burgoseko San Pedro eta San Felices elizatik irteera María Ángeles Rey Martínezen hiletaren ondoren, 1974ko irailaren 15ean.

Iturria: EFE/lafototeca.com

LA SEÑORITA BURGALESA MARIA DE LOS ANGELES REY MARTINEZ, RESULTO MUERTA EN EL BARBARO ACTO DE TERRORISMO PERPETRADO EN MADRID

Se encontraba en el restaurante "Tobogán" y se disponía a almorzar. Había ido el jueves a Madrid para examinarse el viernes en Ciencias Empresariales

Esta tarde tendrá lugar su sepelio en nuestra ciudad

El criminal y cobarde acto terrorista perpetrado el viernes en Madrid ha llegado a Burgos, no sólo del punto y aludador dolor provocado por tan canchalesos actos de barbarie, sino que también le ha llegado a salvar con la sangre inocente de algunas personas.

El balance burgales es afectado directamente a persona que se aboleja muerta y tres heridos, éstos de diversa consideración.

La muerte es la señorita María de los Angeles Rey Martínez, de 20 años, natural del barrio de Villavieja de Burgos, en la calle de San Joaquín número 3, en compañía de sus abuelos.

Había llegado a Madrid para examinarse de una asignatura de Comercio el pasado jueves, acompañada de su amiga Sara Renedo García y de sus amigas Rita. La primera de éstas también resultó herida. María de los Angeles Rey Martínez se hospedó en el Hotel Duque de la calle Anselmi y a las 11 y 15 minutos dirigieron a comer al restaurante "Tobogán" donde se que mientras se amigas escogían la comida, ya que no se trataba de un restaurante, María de los Angeles se encontraba separada, a una distancia de tres o cuatro metros, por cuyo motivo la explosión le cogió más de cerca.

Las heridas, sufridas provocadas en ella le salda de la mesa encefalica y lesiones graves que le ocasionaron la muerte instantánea. Fue identificada por una amiga, quien al reconocerla sufrió un gran dolor.

ESTUDIABA Y TRABAJABA

Una vez que ayer tuvimos noticias concretas sobre la muerte de esta señorita burgalesa, nos dirigimos al domicilio de sus abuelos paternos, en compañía de los cuales vive en Burgos, en la calle de San Joaquín número 3, en la zona de San Pedro y San Felices.

Allí nos encontramos con sus abuelos citados, Valentín Rey Blanco y su esposa Concepción Trillo Pérez. En los dos actos la natural dolor de saber a su hija muerta, la cual se había despedido de ellos precisamente hasta ayer sábado.

—¿Cuándo murió a Madrid? —El jueves, ya que tenía que examinarse el viernes y no tenía su abuelo su abuelo para el sábado. Un regreso que ya no tendría lugar, impidiendo por un acto de barbarie inenarrable y hasta de coque mental.

—¿A qué se ha tratado a Madrid?

—A examinarse de una asignatura que le resultó para terminar su carrera de Ciencias Empresariales. Tenía hecho el Bachillerato —nos indicaron— y quería finalizar los estudios en la ciudad de Comercio y Administración. Creo —nos dijo su abuelo— que tenía que obtener en las pruebas a realizar, una certificación de idoneidad.

—¿Fue sola a Madrid?

—No, iba acompañada de otras amigas, que también acudían a examinarse.

—¿Cuándo tuvieron la primera noticia de la explosión?

—A última hora de la noche del viernes, por el conducto de la Policía. Alguien a mi hijo, padre de María de los Angeles, que inmediatamente se trasladó a Madrid, donde ahora se encuentra gestionando el traslado del cadáver a Burgos.

—¿Su hijo y padre de la víctima, cómo se llaman?

—Francisco Rey, tiene 47 años y está casado con María Angeles Martínez. Es el jefe técnico de la fábrica de harinas de don José María Alameda, en Villavieja, en cuyo cargo me sucedió precisamente a mí.

—El abuelo nos precisa que se retiró a los 70 años y que ahora vive en la ciudad de Villavieja.

—¿Era María de los Angeles hija única?

—No, tenía tres hermanas más: María Concepción, de 17 años y María Teresa, de 15.

TRES BURGALESES HERIDOS EN EL ATENTADO

En la relación de heridos facilitada desde Madrid figuran tres burgaleses: don Lorenzo García Posa, don Federico Lázaro Carrasco y la señorita Sara Renedo García.

Don Lorenzo García Posa, de 69 años, funcionario jubilado del Ministerio de Hacienda, es natural de Solana y lleva muchos años residiendo en la capital de España. En su pueblo natal tiene familia y suele acudir a pasar algunos días en verano, al igual que a Lerma donde reside su hijo, don Lorenzo García Posa, con sus hijos, don y con él vive una hija, médico, que regresó de Madrid a España hace unos dos años.

—¿Cómo era su nieta?

—Buena, extraordinaria. Lo decían sus padres. No nos ha causado nunca el menor problema y ahora, tristemente, como ya decíamos, había buscado un empleo para ayudarse a sí misma y también a su padre. Y esto, sin abandonar sus estudios.

—¿Sus aspiraciones?

—No eran cosas más que las de terminar los estudios y forjarse su porvenir. Doctores me hablaban frecuentemente con ilusión.

Esta es la semblanza sencilla, breve, pero tan verdaderamente humana de una joven (apenas una niña), cuya vida se vio alterada en fin por un acto de odio irracional y execrable. Fue a buscar el diploma que le daría a su familia, su carrera de Ciencias Empresariales y encontró la muerte, provocada por una explosión que han desencadenado con su infante acción la más profunda y odiosa repulsa de toda la nación.

HOY SE EFECTUARA EL SEPELIO EN BURGOS

Los restos mortales de la Srta. María Angeles Rey Martínez serán trasladados hoy a Burgos a fin de darles sepultura en el cementerio de San José.

El acto se efectuará a las 10 de la tarde, en la iglesia parroquial de San Pedro y San Felices.

Después de la misa, se trasladará a la casa de la Srta. María Angeles Rey Martínez, víctima inocente del odio ideológico y desalmado.

J. M. M.

SARA RENEDO GARCIA, RELATA EL SALVAJE ATENTADO

Estaba junto a María de los Angeles en el momento de la explosión

Cinco pudieron haber sido las jóvenes burgalesas que perdieron la vida en el inauditable atentado que sufrió en el dolor al pueblo español. Junto a María de los Angeles Rey Martínez, a punto de morir, cuatro compañeras más: Sara Renedo García, de 21 años, de Sandoval de la Reina; Yolanda Bustos González, 17, de Quintanilla Ben García; María Jesús Arandilla, 20, de Fontedra y Rosario San Miguel Sarratín. Las cinco se encontraban en la cafetería en el momento de la terrible explosión. María Angeles, muerta, María Jesús y Rosario resultaron lesionadas. El resto, que quedó más o menos salvado, se fue a la casa de los cuatro que junto con María de los Angeles se disponían a almorzar para después, a las cinco, acudir a examinarse en la Escuela Superior de Comercio.

Las cinco compañeras formaban parte del grupo, diecisiete en total, que el pasado jueves, a las siete menos cuatro de la mañana, en el colegio de leyes se dirigieron a Madrid para examinarse de Auxiliares de Empresa. Las diecisiete, alumnas de las Escuelas Profesionales Femeninas de la Barriada de Yagüe, instituido de la Obra Social de la Caja de Ahorros Municipal, dirigida por las Hijas de María Auxiliadora (Beltrán).

A última hora de la noche de ayer, cuando ya el impacto terrible del suceso había disminuido, estas cinco compañeras se encontraban con Sara Renedo García que reposa de sus heridas en el Hospital Duque de Madrid.

Las heridas de pronóstico reservado sufrió don Federico Lázaro Carrasco, de 45 años, casado, natural de San Sebastián, en la Cruz de Juan y con residencia desde hace años en Madrid, en la calle de Virgo del Sagrado, 17, es empleado administrativo de la empresa «Dos de Madrid». En el momento de producirse el atentado —según nos informó su esposa telefónicamente— se encontraba almorzando. Presentaba heridas, directas en el cuerpo, fue atendido de primera instancia en la Casa de Socorro del distrito Pradolito y trasladado posteriormente a la clínica «Francisco Franco». El herido tiene esposa y tres hijos de 20, 13 y 10 años. Afortunadamente, ayer se encontraba mejor de las lesiones.

La tercera persona de la provincia herida con el salvaje atentado es la señorita Sara Renedo García, de 21 años. Sus padres viven en Sandoval de la Reina y la noticia de las lesiones sufridas por su hija en el atentado le fueron dadas por una de las hermanas de la Barriada de Yagüe, donde Sara había cursado sus estudios de secretariado. En el presente año, Sara se trasladó a Londres para ampliar sus conocimientos de inglés y de la política inglesa, regresó a Burgos el día 20 del pasado mes de julio. Tras una breve estancia en compañía de sus padres, se ocupó hasta nuestra ciudad para prepararse dos asignaturas que le habían quedado pendientes para concluir sus estudios de «Auxiliar de Empresa». El pasado jueves marchó a Madrid para examinarse y el atentado la sorprendió en compañía de otras amigas, una de ellas, María Angeles Rey Martínez, que resultó muerta en el salvaje atentado.

Sara fue atendida por el personal médico de la clínica de San Cayetano y, según nos informó su madre, no se movió, fue trasladada por camión de urgencia, fue llevada dos puntos de suture en la cabeza. Su estado ha sido de pronóstico reservado.

Afortunadamente, ayer, al recibir de las cinco muertas y de otra herida, Sara estableció comunicación telefónica con Sandoval de la Reina, hablando con su madre. Nos dijo que pronto regresaría a Burgos.

Gracias a Dios, Sara se encuentra perfectamente.

Estas cuatro jóvenes burgalesas pudieron haber muerto en el atentado. Las cuatro se encontraban en la cafetería y eran amigas y compañeras de María de los Angeles. Arriba. De izquierda a derecha, Sara Renedo García, su herida de pronóstico reservado y María Yolanda Bustos González. Abajo, y también de izquierda a derecha, Rosario San Miguel Sarratín y María Jesús Arandilla, de Roa.

heridas en el Hospital Duque de Madrid.

—¿Cómo se encuentra, Sara?

—Gracias a Dios bastante mejor. Creo que podré ir a Sandoval el lunes. El médico quiere venir mañana domingo. Yo quería haberme ido, pero una ha dicho que es mejor que lo haga el lunes.

—¿Qué heridas tiene?

—A mi madre le he dicho que sólo me han dado dos puntos, pero tengo setenta y tres en el parietal derecho, dos en el cuero cabelludo y uno en el estómago. Muy poca cosa para lo que pudo haber sido.

—¿Cuántas compañeras estaban con Ud. en ese momento?

—María de los Angeles estaba muy próxima a mí y otras tres se disponían a entrar, si es que no habían entrado ya, en la cafetería. Es un establecimiento de autoservicio y por eso sé que conocí a María de los Angeles —posiblemente al coger las bandejas— se había separado de mí un puesto.

—¿Cómo ocurrió?

—No lo sé. Fue horrible, me encontré cubierta de escombros. Gracias a Dios no perdí el conocimiento y luchando como pude traté de apartar los escombros y lograr salir por la puerta de la cafetería, corrí. Oribia corría por el mismo camino.

—¿Quién se lo llevó?

—Yolanda al menos así creo. Y las demás compañeras. María Jesús fue quien vio muerta a María de los Angeles. La voz de Rosa se oye y no se oían más. Afortunadamente se encuentra bien y a las once, antes de regresar en Burgos, en Sandoval de la Reina.

La odisea de estas jóvenes burgalesas puede ser la peor tragedia. Al dolor de la propia muerte y de otra herida se suma el trágico momento del reconocimiento ante la autoridad del cadáver de María de los Angeles: terrible trágico por el que hubo de pasar María Jesús Arandilla, quien se acompañó por el duelo del Hotel Duque. Posteriormente los Purificación Fernández, profesores de las jóvenes estudiantes, refirió la dolor por María Jesús.

J. S.

ESCUELA DE CAPACITACION AGRARIA
GRANJA - ESCUELA "JOSE ANTONIO"
DE LA EXCELENTISIMA DIPUTACION PROVINCIAL
VALLADOLID

CURSO 1974-1975 CONVOCATORIA DE SEPTIEMBRE
PLAZO DE ADMISION DE INSTANCIAS: — Finaliza el día 20 de Septiembre de 1974. Las pruebas de ingreso se celebrarán el día 26, indistintamente, en la Escuela o en la Agencia de Extensión Agraria, que el aspirante haya expresado en su instancia.

Quedan exentos de las pruebas los que hayan realizado cuatro cursos de Bachillerato.

ESPECIALIDADES. — "JEFE DE EXPLOTACION" "CAPATZ MECANICO AGRICOLA"

Los aspirantes habrán de haberse comprendidos entre 16 a 30 años.

ENSEÑANZA Y RESIDENCIA GRATUITA. ADEMAS SE CONCEDEN POR EL P.L.O. BECAS EN METALICO

COMIENZO DEL CURSO: 2 DE OCTUBRE DE 1974

15 Bereizi gabeko atentatu bat

Luis Martínez Martinen sindikatu-txartelari esker, atentatuaren ondoren identifikatu zuten lehena izan zen.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Francisca Baeza Alarcón.
Iturria: EFE/lafototeca.com

Luis Martínez Martín erretiraturua, 77 urtekoa, alarguna zen eta hiru alaba zituen. Seguru aski, jangelan zegoen habe bat gainera erori zitzaionean. Gorpua bi ordu geroago aurkitu, eta Auzitegiko Institutu Anatomikora eram zuten.

Francisca Baeza Alarcón 45 urteko maistra ere hil zuten. Madril bisitatzen zuenean Rolandora joaten zen. Oraingo honetan, 21 urteko María Isabel González Castro ilobarekin bazkaltzen ari zen, eta azken hau larri zauritu zen. Franciscak Valdepeñas (Ciudad Real) Jesús Castillo ikastetxean eskolak ematen zituen, eta jada edadetuak ziren bere gurasoak zaintzen zituen.

Gerardo García Pérez arte grafikoe-tako langilea lagun baten zain zegoen, eta oso zauri larriak izan zituen. Larrialdiko ebakuntza egin zioten, baina irailaren 29an hil zen. 43 urteko madrildarra, ezkondua zegoen eta hiru seme-alaba zituen.

Antonio Lobo Aguado Villanueva del Río y Minasekoa (Sevilla) zen, baina Madril bizi zen emaztearekin eta bi alabekin. Goizetan Renfen egiten zuen lan, eta arratsaldeetan futbol-kiniela bulego batean, Puerta del Soletik gertu. Ostiralean, hilak 13, 14:30ean, bere bazkariaren kontua ordaintzen ari zen, dena birrindu zenean.

Antonio Lobo Aguado Antonia Morcillo Romero emaztearekin eta Amalia eta Maria Isabel alabekin, bere jaioeterrian, Villanueva del Río y Minas (Sevilla), festa egun batean.

Iturria: María Isabel Lobo Morcillo.

Antonio Lobo Agudoren hileta Villanueva del Río y Minas (Sevilla), 1974ko irailaren 16an.

Iturria: EFE/laforoteca.com

16 Segurtasuneko Zuzendaritza Nagusia (SZN)

Rolandoren bezero anitzen artean dene-
tarik zegoen 1974ko
irailaren 13 hartan:
SZNko ziegetan atxi-
lotutako baten anaia,
haren berrien zain ze-
goena, baita Polizia
Armatuko eta Polizia-
ren Kidego Nagusiko
funtzionarioak ere.

Adibidez, José Án-
gel Aguiriano Bardón
eta Félix Ayuso Pinel
ikuskatzaileak. Ez zi-

ren Rolandora joaten, baina huraxe zen lehenen-
goaren oporren aurreko azken eguna, eta lankidea
garagardo batekin agurtzera animatu zuen. Ayuso-
ri habe bat erori zitzaion buruan. Lesio horren on-
dorioz, hitz egiten, idazten, mugitzen... ikasi behar
izan zuen berriro. 1977ko urtarrilaren 11n hil zen
garuneko isuri baten ondorioz, eta atentatuaren
hamahirugarren biktima izan zen.

SZNN ez zuten poliziek bakarrik lan egiten. Concep-
ción Pérez Paino administraria zen Artxibo Sailean,
eta Rolandon bazkaltzen zuen lankide batekin.
Egun hartan azken orduko enkargu batek atzerara-
zi zuen lankidea. Concepción Carabanchelgoa zen,
62 urte zituen eta ezkongabe zegoen. Azkoin batek
lepoan eta beste bik toraxean jota hil zen.

*2.000 pertsona inguruk lagundu zuten Concepción Pérez Paino
funtzionarioaren hileta-segizioa.*

Iturria: EFE/laforoteca.com

*Carlos Arias Navarro Gobernuako
presidenteak Concepción Pérez
Painoren senide bat agurtzeko unea
islatzen duen ABCren azala.*

Iturria: ABC.

Felix Ayuso Pinel eta bere emaztea, Purificación del Pueyo, oraindik ezkongai zirenean. Félixek soldadu-uniformea darama.

Iturria: María Jesús Ayuso del Pueyo.

Félix Ayuso Pinel bere seme-alabekin, María Jesús eta Antonio.
Iturria: María Jesús Ayuso del Pueyo.

Ayuso del Pueyo familia: Félix eta Purificación beren seme-alaba María Jesús eta Antoniorekin.

Iturria: María Jesús Ayuso del Pueyo.

Marceliano Gutiérrez Rodríguez, orduan inspektorea, atentatuan zauritutako polizietako bat izan zen. Argazkian, besteak beste, Terrorismoaren Biktimaren Saria eta bereizgarri gorria duen Polizia-Merezimenduaren Gurutzea daramatza.

Iturria: Marceliano Gutiérrez Rodríguez.

SZNren alboetako bat Rolandoren parean zegoen, eta, beraz, barruan zeuden polizia eta administrari batzuek hainbat zauri izan zituzten, batez ere kristalak hautsi zirelako.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Eskualde Artxiboa. Martín Santos Yubero funtsa.

Relación de muertos y heridos en los centros sanitarios

En la Ciudad Sanitaria Francisco Franco el movimiento de víctimas registrado es el siguiente: Cuatro personas muertas y veinte heridas de diversa consideración. De las cuatro personas atendidas y que perdieron la vida, solamente ha sido identificada una, don Antonio Lobo Aguado, que ingresó ya cadáver. Un hombre y dos mujeres —una de ellas joven— continúan sin identificar. Los heridos allí internados son los siguientes:

José Cuesta Valcárcel, pronóstico grave.

Vicente Esteban Sanz, pronóstico reservado.

Salvadora Zarza Martínez, pronóstico grave.

Fernando Simón Salvat, pronóstico reservado.

José Sánchez Valentin, pronóstico grave.

José Ubach Taranco, pronóstico muy grave.

José Angel Asturiano Bardón, pronóstico grave.

Conrado Delso Pérez, pronóstico grave.

Pedro Chicote Alonso, pronóstico reservado.

Benilde Rubio Martín, pronóstico reservado.

Emelinda Martín Martín, pronóstico grave.

Gerardo García Pérez, pronóstico muy grave.

Francisca Palma Sodi, pronóstico reservado.

Antonio Guzmán Velázquez, pronóstico leve.

Teresa Jiménez Pariente, pronóstico reservado.

Maria del Carmen Manzanares Jiménez, pronóstico reservado.

Federico Lázaro Carrancho, pronóstico reservado.

José Ripollés Gorris, pronóstico reservado.

Rosa Alcamiz Sánchez, pronóstico reservado.

Marcelino Gutiérrez Rodríguez, pronóstico reservado.

HOSPITAL DE LA CRUZ ROJA

En el Hospital Central de la Cruz Roja fueron internadas las siguientes personas:

Adelina Aguado, de catorce años, con heridas de pronóstico reservado.

Dolores Aguado, hermana de la anterior, de cinco años, con heridas igualmente de pronóstico reservado.

Félix Ayuso, de cuarenta y seis años, con hundimiento óseo craneal, de pronóstico grave.

Isabel González, de diecisiete años, con ambas piernas destrozadas. Pronóstico grave.

Otra víctima falleció al poco de ingresar. Lo único que se sabe de ella es que, al parecer, se llamaba Manuel, aparentaba tener unos treinta años y parece ser que trabajaba en la cervecera como encargado.

EN EL HOSPITAL CLINICO

Ingresaron cinco personas, una de ellas muerta. Se tra-

ta de Francisco Gómez Vaquero. Los heridos, que quedaron ingresados, son: José Herrero, de pronóstico grave, y Antonio Carro Ramón, grave.

Pasaron a sus domicilios, una vez asistidos de sus lesiones, Rafael Mayoral y Serafina Ramos Pérez.

CIUDAD SANITARIA LA PAZ

La ciudad sanitaria de La Paz facilitó los siguientes nombres de personas asistidas:

Rosa María Villaseñor Rivero, pronóstico leve.

Manuel Aparicio, pronóstico menos grave.

Elena Rubio Rubio, pronóstico leve.

Pilar Sánchez Rodríguez, pronóstico leve.

Michell Angles, pronóstico leve.

Lina Puig Angles, pronóstico leve.

Marc Angles, pronóstico leve.

Casilda Gómez Acero, pronóstico leve.

Zhacrer Benyalina, pronóstico leve.

Anselmo Villaseñor, pronóstico leve.

Manuel Jouver de la Barra, pronóstico grave.

Santiago Martínez Gómez, leve.

Ismael López Ollero, pronóstico grave.

Emilio Candil García, pronóstico grave.

Carmen Garrido García, pronóstico leve.

Una joven, no identificada, ingresó ya cadáver en este centro. Aparenta tener unos veinte años de edad.

FUNCIONARIOS DE LA POLICIA HERIDOS

Una relación, al parecer provisional, de funcionarios de la Policía y miembros de la Policía Armada que se encuentran entre las víctimas de la explosión, es la siguiente:

Don José Cuesta Valcárcel, don José Ubach Taranco, comisario; don José Sánchez Valentin, don Conrado Delso Pérez, doña Teresa Giménez Valiente, don Federico Lázaro Camacho, don José Ripollés Gorris, don Pedro Chicote Alonso, don Manuel Aparicio, doña Elena Rubio Rubio y don Félix Ayuso.

Informaciones, 1974ko irailak 14.

Iturria: Espainiako Trantsizioaren Juan Linz artxiboa, Juan March Fundazioaren Liburutegia, Madril.

amos el recurso y declaramos ajustada a derecho la resolución impugnada; sin hacer declaración alguna sobre las costas de este recurso.»

De conformidad con el anterior fallo, Este Ministerio, en cumplimiento de lo establecido en el artículo 105 del texto refundido de la Ley de lo Contencioso-administrativo de 27 de diciembre de 1956, ha tenido a bien disponer la ejecución de esta sentencia en sus propios términos.

Lo que comunico a V. I. para su conocimiento y demás efectos.

Dios guarde a V. I. muchos años.

Madrid, 10 de marzo de 1975.—P. D., el Subsecretario de Hacienda, Fernando Benzo Mestre.

mo. Sr. Presidente del Jurado Central Tributario.

999 BANCO DE ESPAÑA Mercado de Divisas de Madrid

Cambios oficiales del día 15 de abril de 1975

Divisas convertibles	Cambios	
	Comprador	Vendedor
1 dólar U. S. A. (1)	56,365	56,535
1 dólar canadiense	55,694	55,918
1 franco francés	13,397	13,454
1 libra esterlina	132,773	133,399
1 franco suizo	21,688	21,997
10 francos belgas	156,965	159,915
1 marco alemán	23,523	23,643
10 liras italianas	8,858	8,898
1 florin holandés	23,090	23,208
1 corona sueca	14,081	14,158
1 corona danesa	10,127	10,176
1 corona noruega	11,254	11,310
1 marco finlandés	15,720	15,811
10 chelines austríacos	331,617	334,586
10 escudos portugueses	226,547	229,072
10 yens japoneses	19,347	19,439

(1) Esta cotización será aplicable por el Banco de España a los dólares de cuenta en que se formalice intercambio con los siguientes países: Colombia, Cuba y Guinea Ecuatorial.

MINISTERIO DE LA GOBERNACION

000 ORDEN de 13 de marzo de 1975 por la que se concede la Cruz al Mérito Policial con distintivo rojo a los miembros de los Cuerpos General de Policía y de Policía Armada que se citan.

Excmo. Sr.: En atención a los méritos que concurren en los interesados, a propuesta de esa Dirección General y por considerarse comprendidos en el artículo 6.º de la Ley 5/1964, de 29 de abril, este Ministerio ha tenido a bien conceder la Cruz al Mérito Policial con distintivo rojo a los miembros de la Policía Gubernativa que a continuación se expresan:

Cuerpo General de Policía

Comisario de 2.º don Conrado Delso Pérez.
Inspector Jefe don Francisco Fernández-Valencia Matamoros.
Inspector de 1.º don Félix Ayuso Pínel.
Inspector de 2.º don Fernando Simón Salvat.
Inspector de 3.º don José Ubach Taranco.
Inspector de 3.º don Diego Robledo Hernández.
Inspector de 3.º don José Ángel Aguiriano Bardon.
Inspector de 3.º don Marceliano Gutiérrez Rodríguez.
Inspector de 3.º don Manuel Aparicio Fuente.
Subinspector de 1.º don José María Sauras Vázquez.

Cuerpo de Policía Armada

Sargento 1.º don Manuel Corrales Gómez.
Policia don Pedro Chicote Alonso.

A los fines del artículo 165, número 2.10, de la Ley 41/1964, de 11 de junio, de Reforma del Sistema Tributario, las ex-

presadas condecoraciones se otorgan para premiar servicios de carácter extraordinario.

Lo digo a V. E. para su conocimiento y efectos.

Dios guarde a V. E. muchos años.

Madrid, 13 de marzo de 1975.

GARCIA HERNANDEZ

Excmo. Sr. Director general de Seguridad.

8001 ORDEN de 13 de marzo de 1975 por la que se concede la Cruz al Mérito Policial con distintivo blanco al Inspector de 1.ª clase del Cuerpo General de Policía don Francisco Saavedra Llorente.

Excmo. Sr.: En atención a los méritos que concurren en el interesado, a propuesta de esa Dirección General y por considerarse comprendido en el artículo 7.º de la Ley 5/1964, de 29 de abril,

Este Ministerio ha tenido a bien conceder la Cruz al Mérito Policial con distintivo blanco al Inspector de 1.ª clase del Cuerpo General de Policía don Francisco Saavedra Llorente. A los fines del artículo 165, número 2.10, de la Ley 41/1964, de 11 de junio, de Reforma del Sistema Tributario, la expresada condecoración se otorga para premiar servicios de carácter extraordinario.

Lo digo a V. E. para su conocimiento y efectos.

Dios guarde a V. E. muchos años.

Madrid, 13 de marzo de 1975.

GARCIA HERNANDEZ

Excmo. Sr. Director general de Seguridad.

8002 ORDEN de 13 de marzo de 1975 por la que se concede la Cruz al Mérito Policial con distintivo rojo al Policía armado don Eloy Carrera Peña.

Excmo. Sr.: En atención a los méritos que concurren en el interesado, a propuesta de esa Dirección General y por considerarse comprendido en el artículo 6.º de la Ley 5/1964, de 29 de abril,

Este Ministerio ha tenido a bien conceder la Cruz al Mérito Policial con distintivo rojo al Policía armado don Eloy Carrera Peña.

A los fines del artículo 165, número 2.10, de la Ley 41/1964, de 11 de junio, de Reforma del Sistema Tributario, la expresada condecoración se otorga para premiar servicios de carácter extraordinario.

Lo digo a V. E. para su conocimiento y efectos.

Dios guarde a V. E. muchos años.

Madrid, 13 de marzo de 1975.

GARCIA HERNANDEZ

Excmo. Sr. Director general de Seguridad.

8003 ORDEN de 13 de marzo de 1975 por la que se concede la Cruz al Mérito Policial con distintivo rojo al Inspector de 3.ª clase del Cuerpo General de Policía don Manuel Ignacio Bragado de las Heras.

Excmo. Sr.: En atención a los méritos que concurren en el interesado, a propuesta de esa Dirección General y por considerarse comprendido en el artículo 6.º de la Ley 5/1964, de 29 de abril,

Este Ministerio ha tenido a bien conceder la Cruz al Mérito Policial con distintivo rojo al Inspector de 3.ª clase del Cuerpo General de Policía don Manuel Ignacio Bragado de las Heras.

A los fines del artículo 165, número 2.10, de la Ley 41/1964, de 11 de junio, de Reforma del Sistema Tributario, la expresada condecoración se otorga para premiar servicios de carácter extraordinario.

Lo digo a V. E. para su conocimiento y efectos.

Dios guarde a V. E. muchos años.

Madrid, 13 de marzo de 1975.

GARCIA HERNANDEZ

Excmo. Sr. Director general de Seguridad.

8004 ORDEN de 9 de abril de 1975 por la que se establecen las aportaciones municipales a la Corporación Metropolitana de Barcelona en el ejercicio de 1975.

Hmo. Sr.: El Decreto-ley 5/1974, de 24 de agosto, por el que se crea la Entidad Municipal Metropolitana de Barcelona, establece en su artículo 11-3, como ingresos de la Entidad, las aportaciones de los Ayuntamientos integrados en la misma. El artículo 12 inmediato determina que los citados Ayuntamientos contribuirán anualmente mediante una aportación calculada sobre el importe de sus presupuestos ordinarios, que fijará el

1974ko irailaren 13an zauritu ziren Polizia eta Polizia Armatuaren Kidego Orokorreko kideei bereizgarri gorria duen Polizia-Merezimenduaren Gurutzea emateko agindua.

Iturria: BOE, 91 zkia., 1975eko apirilak 16.

17 Krimenaren agertokia

Rolandoren kanpoko ikuspegia.

Iturria: VOLKHART MÜLLER/EFE/lafototeca.com

Bonba Rolandon jarri zuten, baina ondoko lokalei eragin zien. Tobogán jatetxea izan zen okerrean atera zena. Gainerako establezimenduetan ez zen hildakorik izan.

Correo kalean bertan oihalak saltzen zituen negozio bat zegoen, Pañería Inglés izenekoa. Ordutegi zatitua zuenez, eguerdian ez zegoen inor dendan. Ia material guztia erabilgaitz geratu zen.

Yenes kafetegiko bi langile, José Herrero eta honen laguntzailea, Manuel Crespo, zauritu egin ziren sabaiaren zati bat erorita. Urquiola lurrin-dendan kalte materialak izan ziren, baita Rolando gaineko solairuetan ere.

Carlos Arias Navarro Gobernuako presidentea 16:15ean iritsi zen. Gero beste agintari batzuk agertu ziren. Palman zegoen Juan Carlos printzeak telegrama bat bidali zuen bere oinazea adierazteko. Handik egun batzuetara, zaurituak bisitatu zituen Sofia printzesarekin batera.

Pañería Inglesa, Rolando kafetegiaren ondoko lokala.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Rolando kafetegiko leihoetako bat.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Pañería Inglesaren barrualdea.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Rolando gaineko solairua.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala, Madrilgo 21 zenbakiko Instrukzio Epaitegiaren 2/1977 sumarioa.

Telegrama de condolencia del Príncipe de España

MADRID, 14. (INFORMACIONES.) — Desde Palma de Mallorca, S. A. R. el Príncipe de España dirigió al presidente del Gobierno, a los pocos minutos de conocerse el suceso, el siguiente telegrama:

«Al tener noticia del salvaje atentado perpetrado en el día de hoy, quiero expresar mi profundo sentimiento por tan doloroso suceso, agradeciéndole haga llegar a las familias de las víctimas mi sincero pesar en este triste momento.—Firmado: Juan Carlos de Borbón y Borbón, Príncipe de España.»

Juan Carlos Borboikoaren telegrama, Informaciones egunkarian argitaratua 1974ko irailaren 14an.

Iturria: Espainiako Trantsizioaren Juan Linz artxiboa, Juan March Fundazioaren Liburutegia, Madril.

18 Heroiak

Suhiltzaileek eta andazainak zauritu bat ateratzen.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Eskualde Artxiboa. Martín Santos Yubero funtsa.

Sarraskiaren ondorioz, pertsona batzuek beren onena eman zuten. Bizilagunak, kaltetutako establezimenduetako langileak, suhiltzaileak, poliziak, osasun-langileak, taxilariak eta abar izan ziren. Haien jardun azkar, eraginkor eta eskuzabalak bizitza kopuru zenbatezina salbatu zuten.

Adibide gisa, Pedro Chicote Alonsoren (25 urte) kasua. Palacios de la Sierrakoa (Burgos) zen, baina Bilbon bizi zen. Polizia Armatuan oposizio bat egin zuen lanpostu finko bat lortzeko. 1974ko irailaren 2an eman zioten lehen destinoa: Leganitos kaleko polizia-etxea (Madril).

Ostiralean, hilak 13, bazkalostean, Pedro Correo kaletik zihoan oinez lanera bidean, bonba lehertu zenean. Uhin hedakorrak airean eraman zuen. Lurretik, zaurituen oihuak entzun zituen. Arriskua, txintxorren erorketa eta kea gorabehera, Rolando kafetegian sartu zen bizirik zeudenen bila.

Pedro Chicote Alonso Polizia Armatuaren uniformearekin.

Iturria: Pedro Chicote Alonso.

Pedro Chicote Alonso Polizia Nazionalaren gala-uniformearekin. Besteak beste, bereizgarri gorria duen Polizia-Merezimenduaren Gurutzea eta Terrorismoaren biktimei egindako Aitorpen Zibileko Errege Aginduaren Zaldun-Gurutzea daramatza.

Iturria: Pedro Chicote Alonso.

Establezimenduan sartu-irtenean ibili zen, prentsaren arabera 15 pertsona erreskatatu arte. Azken biak hondakinek harrapatuta geratu zena haur bat eta neska bat oso egoera txarrean. Klean utzi ondoren, agenteak konortea galdu zuen, eta ospitalera eraman zuten.

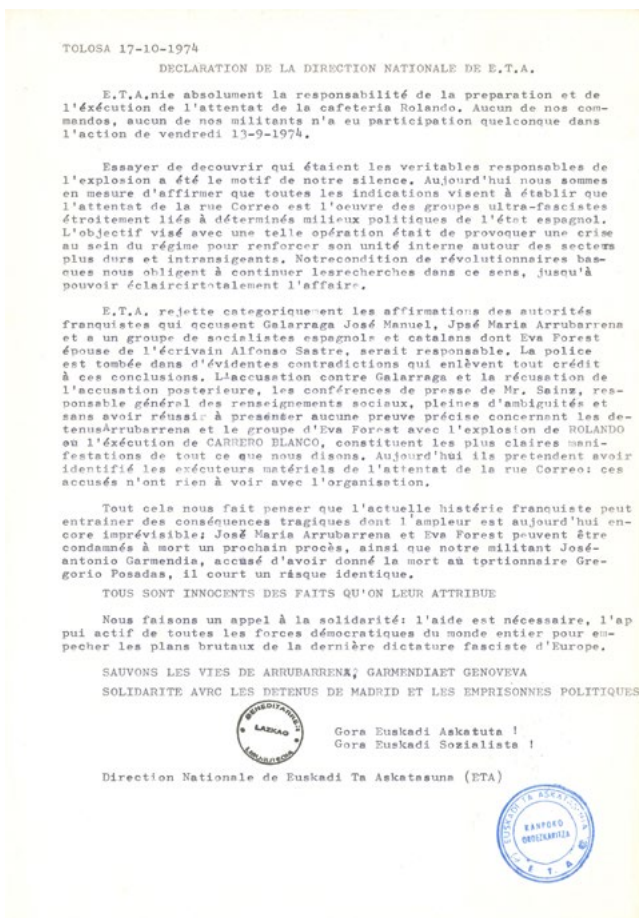
Pedrori bereizgarri gorria duen Polizia-Merezimenduaren Gurutzea eman zioten. Polizia nazional gisa lan egin zuen Bilbon, 2014an erretiroa hartu zuen arte.

19 Hiltzea eta gezurra esatea

Frantziara atentatuaren bereizi gabearen albistea iritsi zenean, eztabaida gogorra piztu zen ETaren buruzagitzan. Fronte militarreko ordezkariak, sarraskiaren egile intelektual eta materialak barne, bere gain hartzea defendatzen zuten. Gainerako aparatuen ordezkariak, ordea, ez zeuden ados, ez baitzitzaien planari buruzko kontsultarik egin. Fronte militarri «Euskal Irail Beltza» izatea egotzi zioten.

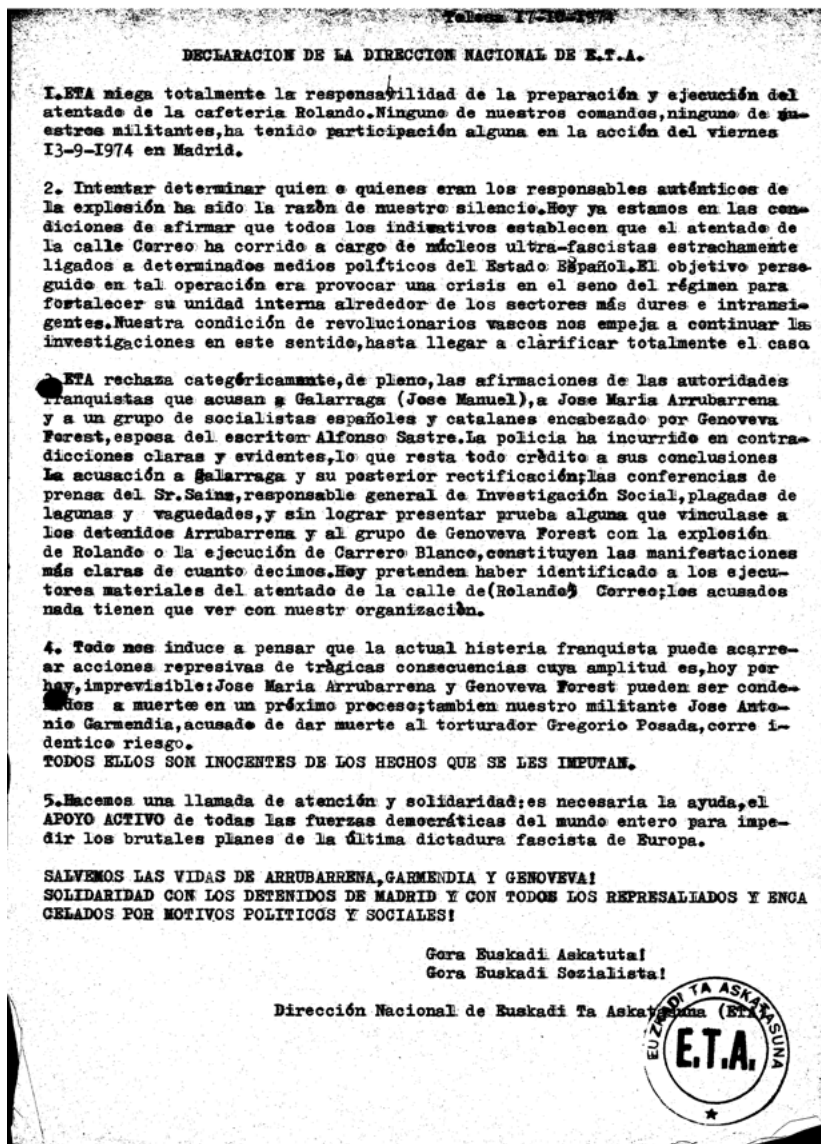
ETaren lehen komunikatuak oso anbiguoak izan ziren, eta horrek ultraeskuina eta diktadura bonbaren benetako erantzuleak ziren zurrumurrua zabaltzea erraztu zuen. Ezker muturreko indarrek eta nazionalistek, komunikabideek eta ospe handiko intelektualek hala zabaltu zuten.

Konspirazioaren teoria hartaz baliatuz, ETak agiri bat bidali zuen prentsara:

**ETaren hirugarren agiria
(jatorrizkoa frantsesez),
1974ko urriaren 17koa.**

Iturria: Lazkaoko Beneditarren
Fundazioa.

ETAren hirugarren agiria 1974ko urriaren 17koa.

Iturria: Mario Onaindia Fundazioa.

Sarraskia ez zen ETAren zismaren kausa izan, barne krisi luzean murgilduta baitzegoen, baina bai edalontzia gainezkatu zuen tanta. 1974. urtearen amaieran erakunde bitan hautsi zen. Militantzia gehienak ETA politiko-militarra eratu zuen, eta 1982an bere burua desegin zuen. Bestetik, fronte militarra ETA militarra bihurtu zen, eta haren ibilbide odoltsua 2018ra arte luzatu zen. Orduan, azkenean, talde terroristak bere gain hartu zuen Rolando kafetegiko atentatuaren egiletza.

20 285/1974 sumarioa

Sarraskiaren egile materialen bikotearen erretratu-robota.
Iturria: EFE/lafototeca.com

ROLLO II

PRIMERA REGIÓN MILITAR
PLAZA DE MADRID
AÑO 1.974
JUEGO ESPECIAL
CAUSA Nº 285/74

Instruido contra	Detenido	En prisión preventiva	En libertad provisional	En rebeldía
GENOVEVA FOREST VARGAS.....	16-09-74	19-09-74		
M ^a LUZ FERNANDEZ ALVAREZ.....	27-09-74	28-09-74		
CESSAR FERNANDEZ FERNANDEZ.....	27-09-74	1-10-74	8-02-75	
M. AMARO FERNANDEZ ALVAREZ.....	27-09-74	1-10-74	31-12-74	
EDUARDA ALVAREZ FERNANDEZ.....	29-09-74	2-10-74		
EDUARDO SANCHEZ CASTELL.....	11-10-74	15-10-74		
ANTONIO DURAN VELAZCO.....	16-09-74	19-09-74		
M ^a REZENDES PEREIRA LOPEZ.....	25-09-74	28-09-74		
M ^a PAZ BALLESTEROS GILABERT.....	18-09-74	21-09-74		
VICTORIE SAINZ DE LA PENA.....	18-09-74	21-09-74		
M ^a CARVEN NADAL BOSTARD.....	16-09-74	19-09-74		
BERNARDO VADELL GARCERAN.....	16-09-74	19-09-74		
ALFREDO SANCHEZ SALVADOR.....	3-10-74	3-10-74		
RUBEN LOPEZ PEDETT.....		7-10-74	20-01-75	
JOSE LUIS GARCIA MARTIN.....		8-10-74	23-12-74	
ELISEO A. RAYO POMADOR.....	17-09-74	19-09-74		
LILIA FALCON O'NEILL.....	17-09-74	19-09-74		
JOSE M ^a AMADORRENA ESTACOLA		19-09-74		
JUAN M. GARCERAN FERNANDEZ			12-02-75	
M ^a ANGELES TARRA BASTOYO...			12-02-75	
BERNARDO OYARZABAL DE GORRICH...			12-02-75	
M ^a LOURDES CRISTOBAL RIBORRA			12-02-75	

POR SUPUESTO DELITO DE TERRORISMO

OCURRIMIENTO EL HECHO..... 13 - Septiembre - 1.974

FECHA DE INICIACION..... 19 - Septiembre - 1.974

JUEZ INSTRUCTOR
CORONEL DE ARTILLERIA
D. SANTIAGO AZARON OMAE

JUEZ ESPECIAL INSTRUCTOR
COMANDANTE AUTIOR
D. JESUS VALENZIANO ALONSO.

SECRETARIO
TIENTE DE INSTRUCTOR
GERARDO REALAZO LIZ...

Rollo II

Jokos 388 el 64/

Buruzagi eta Ofizialen Epaitegi Militararren (Madril) 285/74
Sumariooko liburukietako baten estalkia.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala.

Atentatuaren ondoren, Tanqueren agendaren oharrak bere benetako zentzua erakutsi zuen. Eva Forest irailaren 16an atxilotu zuten. Bere salaketan ondorioz, bere sarea ez ezik, ETArekin zuen lotura ezagutu gabe bere etxeak utzi zizkieten pertsonak ere erori ziren. Batzuk torturatu egin zituzten.

Forestek PCEn militatzen zuela baietsi zuen, eta hori gezurra zen, baina Poliziak alderdi horren inplikazioaren inguruko susmoak izatea lortu zuen. Egoera hori aprobetxatuz, zerbitzu sekretu frankista PCE ETArekin lotzen saiatu zen. Hori saihesteko, alderdi komunistak akusatuak ez defendatzeko agindu zien bere abokatuei.

Hala ere, frogak guztiek ETA seinatzen zuten. Alcorcóneko babeslekua aurkitu zuten, baina beranduegi zen: terroristek ihes egin zuten ordurako. Utzitako arrasto dokumentalari esker, haien urratsak berreraiki eta identifikatu ahal izan zituzten.

1974ko abenduan, Buruzagi eta Ofizialen Epaitegi Militarrek Bernard Oyarzabal eta María Lourdes Cristóbal bilatzeko eta atxilotzeko agindua eman zuen.

Pueblo arratsaldeko egunkariaren azala, 1974ko irailak 14.
Iturria: Prentsa Historikoaren Liburutegi Birtuala. Kultura eta Kirol Ministerioa.

Hala ere, ez zituzten atxilotu. Frantziako Gobernuak uko egiten zion ETako kideak estraditatzeari, 1877ko nazioarteko hitzarmen bat aitzakiatzat hartuta. Oyarzabalek eta Cristóbalek inolako oztoporik gabe berrekin zioten beren bizitzari.

1975etik aurrera, auzipetuak kartzelatik atera zituzten. 1977ko ekainaren 1ean Eva Forest aske utzi zuten. Sarraskiarekin zerikusirik ez zuela izan argudiatu zuen. Bera eta bere senarra, Alfonso Sastre, Hondarribira joan ziren bizitzera.

1977ko urrian, demokraziaren lehen Gorteek Amnistiaren Legea onartu zuten, urte hartako ekainera arte taldeak egindako krimenen erantzukizun penala iraungi zuena. Rolando kafetegiko atentatua zigorrak gabe geratu zen.

Eva Forest espetxetik irtetean, bere abokatuarekin, alabarekin eta Alfonso Sastrekin batera, 1977ko ekainaren 1ean.

Iturria: MANUEL P BARRIOPEDRO/EFE/
lafototeca.com

21 (Des)memoria

1998ko irailaren 13an, sarraskiaren 24. urteurrenean hain zuzen, Euskal Herritarrok alderdiaren Gipuzkoako hautagaitzaren aurkezpena euskal hauteskunde autonomikoetarako. Eskuinetik ezkerrera, Arnaldo Otegi, Eva Forest eta Alfonso Sastre.

Iturria: ANTONIO ALONSO./EFE./lafototeca.com

Ikerketak bonba hura ETAK jarri zuela frogatu arren, eta sarraskiak ia aho batezko gaitzespena jaso arren, ez ziren falta izan Foresten errugabetasuna defendatu zutenak, taldeak zerikusirik zuenik ukatu zutenak eta errua eskuin erradikalenari edota erregimenari berari leporatu nahi izan ziotenak.

Frogarik eza dela eta, konspirazioaren teoria hau bertan behera geratu zen laurogeita hamarreko ha-

markadan. ETA bera izan zen bertan behera utzi ez zuena, noski. 2018ra arte terroristek ez zuten aitortu egindakoa.

1977an espetxetik atera zutenean, Eva Forestek ez zuen inolako gaitzespenik jasan gizartean. Askatasuna eta elkartasuna bezalako kausen aitzindari gisa ere aurkeztu zuten. Hala ere, ez zuen inoiz hitzik izan terrorismoaren biktimetzat. Krimena eragin zutenek, ETako fronte militarreko buruek eta atentatuaren egile materialek ere, ez zuten halakorik izan.

«Barkamena eskatzeak arma batekin tiro egiteak, bonba bati eragiteak baino ausardia handiagoa eskatzen du»

(Fernando Aramburu: *Patria*).

Bizirik atera zirenak eta hildakoen senideak ETaren lehen sarraskiaren historiako ahazturik handienak sentitzen dira. Gure esku dago horrela izateari uztea. Gogora dezagun gertatutakoa, baina gogora dezagun dena eta guztiok. Gure iraganeko orrialde ilunenak irakurtzea da fanatismoaren eta indarkeriaren aurkako txertorik onena.

Correo kalea gaur egun.

Iturria: Gaizka Fernández Soldevilla.

Erakusketa

ROLANDO 2:15-2:45

50 urte ETaren lehen sarraskitik

Antolakuntza

Terrorismoaren Biktimen Oroimenerako Zentroa

Komisariotza

Gaizka Fernández Soldevilla
Ana Escauriaza Escudero

Diseinua

Hélice Creativos

Ekoizpena

Arteka

Ikus-entzunezko ekoizpena

Tromso Films S.L.

Maketa

Paloma Ulecia de la Fuente

Marketin digitala

Merakia

Itzulpena

Aritz Gorrotxategi
Niall Cullen

Laguntzaileak

Universidad de Almería
Universidad de Burgos
Universidad de Cantabria
Universidad de Córdoba
Universidad de Castilla-La Mancha
Universidad Complutense de Madrid
Universidad de Navarra
Universidad del País Vasco/Euskal Herriko
Unibertsitatea
Universidad de Valladolid
Universidad de Vigo

Rolando kafetegiko atentatuan zauritutako neska.

Iturria: Madrilgo Erkidegoko Eskualde
Artxiboa. Martín Santos Yubero funtsa.

Eskerrak

ABC
EFE agentzia
Arabako Lurralde Historikoko Artxiboa
Administrazioaren Artxibo Orokorra
Ávilako Artxibo Militar Nagusia
Madrilgo Erkidegoko Lurralde Artxibo Judiziala
Bilboko Udal Artxiboa
Madrilgo Erkidegoko Eskualde Artxiboa
Terrorismoaren Biktimen Extremadurako Elkarte
Prensa Historikoaren Liburutegi Birtuala. Kultura
eta Kirol Ministerioa
Terrorismoaren Biktimen Kolektiboa
Euskadiko Gurutze Gorria
Terrorismoaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza
Nagusia (Barne Ministerioa)
Terrorismoaren Biktimen Fundazioa
Fernando Buesa Blanco Fundazioa
Juan March Fundazioa
Miguel Ángel Blanco Fundazioa.
San Pablo-CEU Unibertsitate Fundazioa
Guardia Zibila
Lazkaoko Beneditarren Fundazioa
Library of Birmingham
Mario Onaindia Fundazioa
Madrilgo Suhiltzaileen Museoa
Polizia Nazionala
RTVE

CENTRO
MEMORIAL
DE LAS VÍCTIMAS
DEL TERRORISMO

TERRORISMOAREN
BIKTIMEN
OROIMENERAKO
ZENTROA

Gehiago jakin nahi duzu?
*Dinamita, tuercas y mentiras. El
atentado de la cafetería Rolando*

Iturria: VOLKHART MÜLLER/EFE/lafototeca.com

**Terrorismoaren Biktimen
Oroimenerako Zentroa**

Lehendakari Agirre kalea, 2
01001 Vitoria-Gasteiz
Tel: +34 945 198 130

CENTRO
MEMORIAL
DE LAS VÍCTIMAS
DEL TERRORISMO

TERRORISMOAREN
BIKTIMEN
OROIMENERAKO
ZENTROA